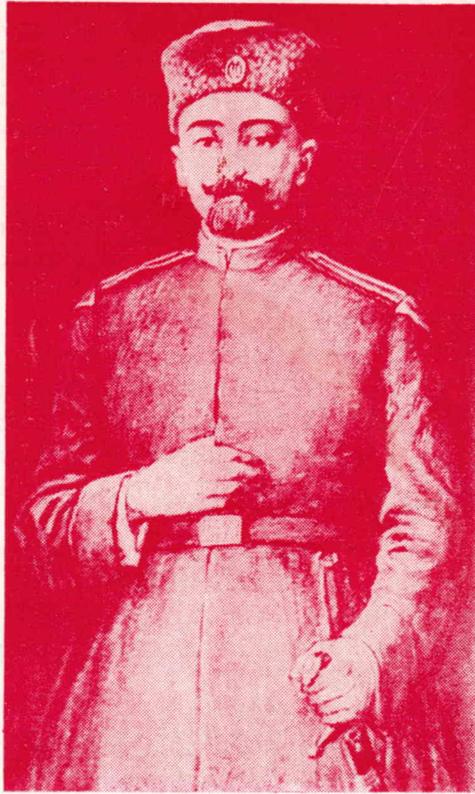

Українське Новацтво

Рік XIII

СІЧЕНЬ — БЕРЕЗЕНЬ 1976

Ч. 1 (35)

ПОЛКОВНИК ПЕТРО БОЛБОЧАН
(1883 — 1919)

Лицар і полум'яний патріот України.

Організатор і творець новітнього Війська Запорозького.
Командир Запорозького корпусу і Головнокомандуючий
Українською Армією на Лівобережжі в 1918 - 1919 р. р.
Здобув Крим від більшовиків, випередивши німецьку армію.
Трагічно загинув як жертва тогочасної політичної доби.
(Патрон Куреня УВК ч. 28 в Лос Анджелесі Каліф.)

Українське Козацтво

Рік XIII

СІЧЕНЬ — БЕРЕЗЕНЬ 1976

Ч. 1 (35)

Богдан Лепкий

В РІЗДВЯНУ НІЧ

Немов далекий, гарний сон
Село ввижається мені.
Хати стоять в вінку сосон,
І квіти, на шибках вікон
Мороз малює чарівні.

Крізь квіти видно: білий стіл,
Родина при столі сидить,
В куті сніп хилиться у діл
І дідухом прикритий піл,
І пісня гомонить.

Старинна пісня! Про похід
В невідомі краї,
По шуби, золото і мід, —
Похід по славу, аж на схід,
У теплі вирії.

Старинна пісня! Ніби дзвін
З забутих цвинтарів.
А в ній — дивись — який розгін,
Далекий гін, гень, аж над Дін
Окрилених мечів!

А в ній, чи чуєш? — грає шум
Розбурханих надій,
І щастя сміх і долі глум,
І гомін предковічних дум
І зойк розбитих мрій.

Все що нам снилося колись
У гордім слави сні,
Й пропало, ділося кудись,
Й забулося — нараз — дивись!
Вертають нам пісні.

**

І нині, у Різдвяну ніч,
Як буря загуде,
Й пожежі, ніби тисяч свіч
Кинуть нам іскрами до віч,
Вважайте! — пісня йде.

Велика пісня прежніх днів,
Мов дзвони зпід могил,
Мов брязк окрилених мечів,
Мов предків зойк, мов крик ділів:
«Добудьте решти сил!»

Добудьте сил, бо Господь вість,
Чи ще далекий день,
Що злий за злочин відповідь,
Що згине кривда, зависть, злість,
Настане волі день!

**

Немов далекий, гарний сон
Село ввижається мені.
Хати стоять в вінку сосон,
І квіти, на шибках вікон
Мороз малює чарівні.

«УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО» **«UKRAINSKE KOZATSTVO»**
квартальник Veterans' Brochure
Українського Вільного Козацтва **Ukrainian Cossack Brotherhood**
Редагує колегія:

Головний редактор і адміністратор — Антін Кущинський
Співредактори: Петро Федоренко, Павло Бабяк, Михайло Петруняк,
Евген Курилюк і Володимир Засадний

Address:

«UKRAINSKE KOZATSTVO»
2100 W. Chicago Ave.
Chicago, Ill. 60622 — U.S.A.

З М І С Т ч. 1 (35)

Богдан Лепкий — В Різдвяну ніч (вірш)	Ст. 1
о. Маріян Бутринський — У роковини Хрещення України	3
о. Микола Литваківський — З моїх незабутніх спогадів	9
Полк. Петро Болбочан видатний український патріот і полководець	11
Сергій Крицький — Чужинці про велич Запорозької Січі	19
Пилип Грін — Козацтво в творах Тараса Шевченка	22
Р. Л. — Прапори Запорозької Січі	26
Ген. Штабу Генерал Павло Шандрук — Во ім'я правди	28
Евген В. Курилюк — Мої Різдвяні свята на Карпатській Україні	29
Антін Кущинський — Про боротьбу Карпатської Січі	31
С. Наріжний — Москалі в українських приказках	41
Захарій Різників — Шлях до національної свідомости	43
Ф. Любинецька і О. Кузьмович — Правила доброї поведінки	47
Е. В. Курилюк — Дещо про новітні устаткування морських потуг	48
Д-р О. Менцінський — Репортаж із Всесвітнього З'їзду Ветеранів	53

ПОСПИШТЬ ПЕРЕДПЛАТИТИ "У. К." НА 1976 РІК

Хто з ВШановних Передплатників пришле передплату на 1976 рік в часі **ВІД 1 ЖОВТНЯ 1975 ДО 31 БЕРЕЗНЯ 1976 Р.**, той може заплатити річну передплату на 1976 рік для ЗСА Канади і Європи в сумі **6.00 доларів американських, а для Австралії 4.00 долари австралійських.**

Ціна окремого числа 1.50 дол.

Не дивлячись на постійно зростаючі ціни за друк, папір і поштові видатки, ми два роки змагались не збільшувати передплати. Однак обставини примусили нас це зробити. Тому ВШановні Передплатники, які висилатимуть передплату на 1976 рік **ПІСЛЯ 31 БЕРЕЗНЯ 1976 РОКУ, МАЮТЬ ВЖЕ ПЛАТИТИ** для ЗСА, КАНАДИ і ЄВРОПИ **7.00 доларів американських, а для АВСТРАЛІЇ 5.00 доларів австралійських.**

Закликаємо всіх організованих і неорганізованих прихильників Козацької Ідеї за порогами Батьківщини підтримувати і далі наш журнал своїми бодай найменшими фінансовими дарами. Завдяки тому видання журналу, як і до цього часу, не буде мати дефіциту ні жодних боргів, хоч кошти друку й поштові видатки ще далі ростуть.

Адміністрація «Українського Козацтва»

Передрук дозволено з поданням джерела

ПРИВІТАННЯ — ЗВЕРНЕННЯ
ПОЧЕСНОГО ОТАМАНА УВК
З НОВИМ 1976 РОКОМ ВІТАЮ:

КОШОВОГО ОТАМАНА УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА
І ВЕСЬ СКЛАД ГЕНЕРАЛЬНОЇ БУЛАВИ.
ВІТАЮ ВСІХ ПОБРАТИМІВ-ЛИЦАРІВ УКРАЇНСЬКОГО
КОЗАЦЬКОГО ВІЙСЬКА, ЩО ТАК МУЖНЬО І ТВЕРДО
ЗБЕРІГАЮТЬ КОЗАЦЬКУ ТРАДИЦІЮ ВІРИ, СВОБОДИ ТА
ЛЮБОВИ ДЛЯ НАШОГО НЕЩАСЛИВОГО РІДНОГО КРАЮ.
МОЇ НАЙКРАЩІ ПОБАЖАННЯ ДЛЯ ВСІХ ВАС
НЕХАЙ ДІЙДУТЬ ДО ВАШИХ СЕРДЕЦЬ.
З НАГОДИ НОВОГО РОКУ,
ДОРОГІ ЛИЦАРІ-ПОБРАТИМИ,
ПРИКЛАДІТЬ ВСІХ МОЖЛИВИХ ЗУСИЛЬ, ЩОБ РЯДИ НАШОГО
КОЗАЦЬКОГО ВІЙСЬКА ЗБІЛЬШИЛИСЯ, ЩОБ НАША
МОЛОДЬ ЗНАЙШЛАСЯ В ТИХ РЯДАХ.
НЕХАЙ НАША ПОКРОВИТЕЛЬКА БОЖА МАТІНКА ВАС
ПОБЛАГОСЛОВИТЬ ЗДОРОВЛЯМ І ЩАСТЯМ В
НОВОМУ РОЦІ ТА МНОГОЛІТТЯМ НА МАЙБУТНЄ.
Грудень 1975 р.

П. Шандрук
Ген. Штабу Генерал Кошовий

СЕРДЕЧНО Й РАДІСНО ВІТАЄМО
ЗІ СВЯТАМИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО ТА НОВИМ 1976-ИМ РОКОМ
ВСІХ, ХТО ВІРУЄ У ВСЕМОГУЧОГО БОГА,
ХТО ПРАГНЕ АКТИВНО ДОПОМАГАТИ В БОРотьБІ
ЗА УКРАЇНСЬКУ ЄДНІСТЬ,
ЗА ВИЗВОЛЕННЯ НАШОГО НАРОДУ ВІД СУПОСТАТА МОСКВИНА
ТА ЗА ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ САМОСТІЙНОЇ
СОБОРНОЇ ДЕРЖАВИ.

ПОШЛИ, БОЖЕ, ЦАРСТВО НЕБЕСНЕ
Й ВІЧНЕ ПАНУВАННЯ В НЕБІ
ВСІМ ТИМ, ЩО ВІДІЙШЛИ У ВІЧНИЙ ПОХІД
З НАШОГО КОЗАЦЬКОГО РОДУ !
А НАМ УСІМ ПОШЛИ, БОЖЕ, ЩАСТЯ, ЗДОРОВЛЯ, УСПІХУ
В НАШІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНІ НА МНОГАЯ ЛІТА !

ХРИСТОС НАРОДЖУЄТЬСЯ !
ВЕСЕЛИХ СВЯТ І ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ !
Інж. Антін Кушинський
Генеральний Значковий
Кошовий Отаман
У. В. К.
Петро Федоренко
Генеральний Значковий
Наказний Отаман
— Заступник Кошового
З ГЕНЕРАЛЬНОЮ БУЛАВОЮ, РЕДАКЦІЄЮ «У.К.»
ТА З УСІМ ПОБРАТИМСТВОМ
УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО КОЗАЦТВА.

РІЗДВЯНО — НОВОРІЧНІ ВІНШУВАННЯ

Ворогам на безголов'я
Всьому миру на здоров'я,
Щоб у громаді тихо, згідно,
Щоб у полі та погідно
Щоб в оборі гнійно,
У пасіці рійно —
Рік від року, аж до віку !
Бувайте щасливі всі гуртом
Із Святим Різдом !

Христос Родився !

Віншуємо вас щастям, здоров'ям
І цими святами, абисте їх в мирноности,
радості й веселости
Опровадили й Нового Року дочекали...
Від Нового Року до Богоявлення,
Від Богоявлення до Воскресенія,
Від Воскресенія до сто літ
Поки вам Пан—Біг назначив вік !

Христос ся Рождає !

*Як засвітим світку
Заквітчаєм двері,
Будемо Вас споминати
При святій везері.*

Веселих Свят

і

Щасливого Нового Року.

У РОКОВИНИ ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ

*(Слово о. Маріяна Бутринського на
радіопередачі "Недільні Дзвони" в
Чикаго)*

Сьогодні в Українській Церкві відзначаємо окреме рідне свято: річницю хрещення Руси-України. Якраз закінчили ми в соборі святих Володимира і Ольги Святу Літургію з традиційним винесенням хреста та водосвяттям із канонем Богородиці, а тепер із тієї нагоди прослухаймо міркування на тему: «Треба нам засівати рідну ниву, а не шукати того, чого немає на чужому полі».

Французький філософ та історик Ренан написав: «Жити спільно славою минулого, спільними бажаннями сучасного, спільними силами здійснювати великі задуми та ставити перед собою великі завдання — це невідомі умовини для кожного народу, що хоче бути великим». Без сумніву можемо сказати, що ці слова не тільки

глибоко змістовні, але вони повинні бути теж незмінним дороговказом для кожного народу, що не лиш хоче бути великим, але взагалі хоче бути народом, хоче бути, як сказав Франко, «хазяїн домовитий у своїй хаті і на своїм полі».

Ніякий нарід в історії людства не був великий, якщо не міг здобутися на власний розум, а ходив позичати його до ближчих чи дальших сусідів, що не шанував своїх прабатьківських традицій, що не йшов власними історичним шляхом, що не леліак свого майбутнього у власних героїчних мріях. Бо хто не вміє по-геройськи думати, той не може навіть по-геройськи вмерти, з мечем на полі бою, а вмирає під чужим тинном, хоч цей тин міг бути

поставлений навіть і його славними предками.

Свята Ольга, велика володарка Русі-України, перша християнка на київському престолі, започаткувала нашу славу тисячолітню християнську історію — історію, що вела нас від племінного регіоналізму, де кожне плем'я управляло само собою, на шляхи соборности, що остаточно завершилося поєднанням 2 великих ідей «Бог» і «Батьківщина». Великий папа Пій XII назвав їх «двома найбільшими любовами кожної християнської душі». Ці два найвищі ідеали «Бог і Україна», проходили золоту ниткою через цілу нашу історію навіть тоді, коли наш національний організм, знесилений долею, не міг уже родити вільних синів України. Наша історія, так державна, як і церковна, була слава у ті моменти, коли на престолі садили духові велетні, що не випускали зі своїх рук двох інструментів величі й сили кожного народу — хреста й меча.

Такими у княжу добу були св. Ольга, її внук, святий Володимир Великий, що його найбільше діло, охрещення України, ми саме сьогодні відзначаємо, а далі Ярослав Мудрий, Володимир Мономах, Ярослав Осмомисл, Роман, Данило, Василько. Це дійсно наша історія у своїх найсвітліших моментах, де ми виразно бачимо українських володарів, великих і невтомних будівничих нашої соборної держави й Церкви, а довкола їх престолів нашу еліту — лицарство, що на своїх прапорах виписало непереможні гасла: «За віру, за землю руську, за княжу славу!»

Але опісля, мов у провалля провалилася наша слава, бо на наших престоліх засідали малі духом володарі і владки. Володарі без справжньої і глибокої християнської віри, хоч були хрещені. Владки без національної свідомости, бо накидувані нам чужою церковною владою. Ні одні ні другі не виявили ніякого державного розма-

ху, хоч так часто кривавились у братніх міжусобицях. То були володарі і владки, що не дбали про славу своєї держави та добро своєї рідної Церкви, а радше про свій власний добробут і вигоди і тим стали злою славою цілої нашої землі.

Складати вину виключно на зовнішні обставини, на ворогів, що мали б якось самі зникнути, як роса на сонці, немає ніякої рації, бо головною причиною таких упадків були лиш ті моменти, коли то завмирав наш християнський і лицарський дух, коли наші провідники мізерніли духово, думаючи тільки про власне добро, про свої, особисті амбіції та шукаючи нових стежок, нових ідей у «чужій сторонці», забуваючи прабаб'ківські святощі.

Шевченко ствердив: «Не вмирає душа наша, не вмирає воля», і на це дає докази наша історія, яка, без уваги на тяжкі упадки, має теж світлі сторінки, а навіть свою світлу тяглість, виявлену відродженням нашої християнської державности в козацькі часи. Відродження почалося з надрів народного життя, із тих утікачів — уходників, які без уваги на різні небезпеки вийшли в український степ з мечем, бо в них була сильна віра в перемогу.

І тоді знову бачимо на козацьких прапорах ті самі гасла, що були на прапорах княжої Русі-України: за віру Христову, за українську землю, за народ і його волю. Гетьмани Хмельницький, Дорошенко, Мазепа, Полуботок, Сагайдачний, Гордієнко, Апостол, Орлик — це некороновані монархи України, що продовжували старі традиції, хоч у нових обставинах, традиції християнської княжої України.

Безприкладний упадок нашого християнського і національного духа, коли наша рука упустила меч, але тільки тому, що спершу упустила хреста — це час шукання на чужому полі того, чого не було і на небі, як говорить Шевченко, а саме: старих традицій християнської України. Порвалися

їх нитки, і на нашій шиї опинилося тяжке чуже ярмо — фізичне, а в парі з цим ще страшніше — духове. Духова темрява тривала аж до першої світової війни з маленькими проблесками пробудження, і щойно почала горіти ясним полум'ям старих традицій у 1918 році. Коли ж не стало світського проводу, цей провід перебрала Церква, яка серед невідрадних обставин чужої окупації зуміла високо держати якраз національний прапор і в значній мірі змогла його перенести та зберегти на нових поселеннях еміграції. А це сталося особливо тому, що появився новий тип володарів — духових провідників в особах Слуги Божого Митрополита Андрея і Митрополита Василя Липківського в Україні та Блаженнішого Патріярха Йосифа на вигнанні.

Найтемніші часи в нашій історії, старій, новітній і найновішій — це часи блукання по чужому полі Правда, що Шевченко говорив «і чужому научайтесь», але додав «свого не цурайтесь». На превеликий жаль, дуже часто, зокрема серед нашого покоління, стало модним навчання чужого і заперечування свого власного з такими наслідками, що чуже бере верх над рідним. Але з цього ніщо добре не виходить, тільки дуже сумні наслідки. Колись у нас усе було велике: література, мистецтво, будівництво — одним словом, ми пишалися високою культурою, бо в ній була наша душа і наша духовість. А з чужого поля принесли ми «великих слів велику силу», різномодні таракальця і то в усі ділянки культурного й церковного життя. Нових ідей не стараємося стосувати до своєї духовости, як це розумно робили наші предки от хочби тим, що прийнявши християнство, витворили при цьому власний рідний обряд та правопорядок.

У політично-соціальному секторі нашого життя виявилися погубними для нас соціалізм і матеріалізм, що зруйнували жадливо християнську духо-

вість частини нашої провідної верстви та значною мірою зачепили навіть шари нашого простолюддя.

У церковному секторі починає нас розбивати модерна ідея універсалізму із гаслами пристосування до загалу. Нам бракує завзяття у змагу за збереження себе, що можливе тільки в єдиномислії та в пошані до головного рідного проводу. На жаль, треба нам ствердити, що історія трагічно повторяється, а провід наш не хоче винести з неї належної науки.

Тих кілька думок з приводу відзначування роковин хрещення Руси-України хай будуть для нас усіх приводом до глибокої призадуми. Просім Господа та Його Пресвяту Матір, Матір Руського Краю, щоб допомогли нам піднятися із наших людських духових слабостей, щоб післали нам великих духових провідників, щоб нове тисячоліття, яке вже за обрієм, почали ми оновлені та відроджені християнським духом, щоб прикладом для нашого релігійно-духового та національного життя служили нам наші славні предки, яких душі горіли християнськими і справді патріотичними чеснотами, на брак яких хворіє тепер цілий світ. Не забуваймо мудрого слова Канта, що казав: «Хто плазує, як хробак, той не може кричати, що його розтопчуть».

(«Церковний Вісник» ч. 15 рік VIII)

Від Редакції «У. К.»

В слові о. Маріяна Бутринського, насиченому глибоким будуючим державницьким патріотизмом та актуальною аналізою історії Українського буття, згадано імя Папи Пія XII. Папа Пій XII дійсно залишив по собі світлу пам'ять як ревний оборонець Христової Церкви від впливів безбожницького комунізму. Він був одвертим та стійким противником цієї згубної протихристиянської комуністичної ідеї що нищить волю й життя також нашої Батьківщини України. Він гостро таврував комунізм і навіть відлучав від церкви тих католиків які сприяли ширенню комуністичної ідеї і комуністичної пропаганди. Він був не такий як теперішній Папа Павло VI, що політикує з безбожними комуністичними москалями, які

є займанцями України та загрозою для всього християнського світу.

Тому імя Папи Пія XII можуть згадувати з пошаною і православні українці, в святцях

яких є також три святих з Риму: Сильвестр Папа Римський, Григорій Двоеслов Папа Римський, та Ліверій ісповідник Папа Римський, що боровся за православіє.

АНТ. К.

Антін Кущинський

СІЧЕНЬ 1918 і 1919 РОКІВ

«І пізнайте правду, а правда вас визволить.»

(Єванг. Івана гл. 8. вірш 32)

Січень 1918 року за новітнього ренесансу української державницької думки й чину позначився знаменною подією в нашій історії. Тоді Українська Центральна Рада видала IV-й Універсал, у якому в першій половині змісту було проголошено самостійність Української держави. Цього не вільно забувати кожному українцеві, у якого не згасла любов до рідного народу й до рідної землі. Мало того, пам'ять про ту подію маємо передавати до свідомости дальших наших поколінь. Зірка, що засяяла в словах того історичного акту про самостійність України, наче Вівлеємська зоря має провадити переємців нашої боротьби за відновлення того найбільшого ідеалу для майбутнього життя Української нації.

Згадку про той історичний акт треба подавати **в правдивому** описі як попередніх обставин того часу, так і в

описі дійсних фактів, що при тому сталися. Тільки тоді ми і наші нащадки глибше усвідомимо правдиве значення тієї події та її історичний зміст і об'єктивно зрозуміємо наслідки дальшого тягу Визвольних Змагань України.

**

Відновлення української державної думки й історичних подій в 1917-21 роках відбулися в трьох історичних етапах, між собою пов'язаних, і кожного з тих етапів не можна забувати. Це були періоди: Української Центральної Ради, Гетманської Держави і Директорії Української Народної Республіки.

Перший етап — відродження України за революційного парламенту — Української Центральної Ради лишив по собі світлу пам'ять у факті проголошення IV-го Універсалу. Цей Універсал видала УЦРада після довшого, як на революційні часи, шукання свого політично-державного кредо. Переважаюче число членів УЦРади були со-

ціялісти споріднені своєю інтернаціональною ідеологією з московськими, пануючими тоді, партіями, а тому — і з московським «єдинонеділимським» політичним світоглядом.. Тому всі три попередні Універсали УЦРади в своїх провідних політичних скеруваннях не допускали відділення України від Московської імперії. Вони тільки висловлювали свої бажання щодо будови нової форми загально-московської державности з залишенням в її складі і на дальше України. Тільки безвихідна ситуація і арогантна неуступчивість Москви в її незмінному поступованню «не пушать» від себе «Малоросію» та обставини при мирних переговорах з німцями в Бересті Литовському приневомили УЦРаду видати той славнозвісний IV-й Універсал. Інакше центральні держави (Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія й Туреччина) не хотіли підписувати миру з несамостійною Україною.

Так, 22 січня 1918 року в Києві Голова УЦРади Проф. Михайло Грушевський, Голова Ради Міністрів і Міністер Внутрішніх Справ письменник Володимир Винниченко та Міністер Пошт і Телеграфів Микита Шаповал почали дебатувати на засіданні Виконавчого Комітету Української Центральної Ради, так званого — «Мала Рада», над трьома ними нарізно приготовленими проектами того Універсалу. Те засідання Малої Ради з дебатами й суперечками над трьома проектами продовжувалось аж до ночі 25 січня 1918 року. Щойно о годині 12 і 20 хвилин в ніч на 25 січня 1918 року було устійнено один текст Універсалу і поставлено на голосування в тій Малій Раді в залі Педагогічного Музею в присутності добровільно прибувшої публіки. Тоді то текст узгідненого проекту IV-го Універсалу було прийнято 38 голосами "ЗА" при 10 голосах «ПРОТИ» чи «УТРИМАЛИСЬ». Так в дійсності було прийнято той знаменний Універсал, а не проголошено на

Софійському майдані, як помилково, ще й тепер, дехто про те пише або повторює на святочних академіях. Текст того Універсалу було опубліковано розклеюваними афішами та розповсюджено поштовою комунікацією.

В тому історичному Універсалі на початку сказано:

«Однині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною Державою Українськ'ого Народу». А в кінці того ж тексту IV-го Універсалу стояло дослівно слідує: . . . **«до останнього порядку приведуть Українські Установчі Збори . . . Цьому найвищому органу належить рішити про федеративний зв'язок з народними республіками бувшої Російської держави»...** (Повищий опис історії Універсалу подано за Д. Дорошенком — «Історія України» 1917-1923, том I ст. 265-268.)

Чомусь в історичних спогадах, в журналістиці, в рефератах на урочистих Академіях наведений вище кінець тексту Універсалу в більшості замовчується. Тим замовчуванням не подається зміслу тодішньої тенденції творців того історичного акту. А тенденція була ясна: вони трималися думки про дальші політично-державні зв'язки, про спілку з Московією. Вплив тої тенденції позначився і в бігу дальшніх етапів нашого новітнього змагання за свою державу на Придніпрянській Україні. Тільки відкрита війна розпочата червоною Москвою спричинилася до остаточного краху мрій про Федеративний зв'язок з московською імперією в умах та в політиці більшости соціалістично наладованих провідників української політики за УЦРади на Надніпрянщині.

При згадуваннях про славнозвісний IV Універсал замовчується також чомусь той уступ з його тексту про демобілізацію української армії, який тут подаємо дослівно:

«Одночасно з тим, як армія буде демобілізуватись, приписуємо одпускати

додому де-яких салдатів, а після за-твердження мирових договорів — розпустити армію зовсім; потім замість постійної армії, завести народню міліцію, щоб військо наше служило оборо-ні робочого народу, а не бажанням пануючих верств.» (Д. Дорошенко ст. 266).

А цей же рішення УЦРади — роспустити армію — яскраво пояснює основну причину — чому безсмертна, нев'януча слава за оборону тоді столиці України Києва в бою під нашими Тернопіллями — Крутами належить тільки нашвидко створеній добровольчій формації українських юнаків. . . .

**

Зовсім іншим духом були переняті українські політичні діячі Західніх Земель України: Галичини, Буковини й Закарпаття.

Після упадку Гетьманської влади та відновлення Української Народньої Республіки їхні делегати на Трудовому Конгресі, скликаному Директорією УНР, 22-28 січня 1919 року в Києві показали себе як елемент нормуючий соціалістичну загонистість придніпрянських фракцій.

Це Західньо-Українська Національна Рада в Станиславові на засіданні 3-го січня 1919 року вирішила закон про з'єднання Західньої України з Наддніпрянською Україною і вислала своїх відпоручників на Трудовий Конгрес, що мав бути передпарламентом України. І це під впливом їхніх 65 делегатів дня 22 січня 1919 р. при великому здвизі народу на Софійському майдані в Києві, в приякності представників чужих держав сталося урочисте проголошення Соборности України. Тоді галицькі делегати обмінялися з Владою УНР грамотами кодифікуючими з'єдинення. Директорія оловістила про це громадян України універсалом 22 січня 1919 року, з якого тут подаємо найголовніший зміст.

«В імені Української Народньої Республіки проголошує Директорія всьо-

му українському народові велику подію в історії нашої Української Землі:

Дня 3 січня 1919 р. в місті Станиславові, Українська Національна Рада Західньо-Української Народньої Республіки, як представниця волі всіх українців бувшої Австро-Угорщини і як найвищий їх законодавчий орган, святочно проголосила з'єднання Західньо-Української Народньої Республіки з Українською Придніпрянською Народньою Республікою в одну, суверенну Народню Республіку..

Вітаючи з великою радістю цей історичний крок наших західніх братів, Директорія Української Народньої Республіки рішила прийняти до відома це з'єднання і ввести його в життя, згідно з умовами, які означено в рішенню Української Національної Ради з дня 3 січня 1919 р. Від нині зливаються в одно віками відділені одна від другої частини України — Галичина, Буковина, Закарпаття і Придніпрянська Україна в одну Велику Україну. . . .»

Так урочисто в Києві на Софійському майдані відбулося проголошення акту Соборности України, що стався з ініціативи Західньо-Української політичної влади, який то акт Директорія УНР «рішила прийняти до відома» і «ввести його в життя».

Але посилений наступ більшовицьких московських військ на Україну та зокрема на Київ обірвав ті надії, які засвітили для України, коли б самостійність та соборність Української Держави увійшли повною силою в життя.

Хай же ті знаменні історичні акти проголошення самостійности й соборности України лишаються для нас історичними дороговказами для прийдешніх поколінь, які неминуче продовжуватимуть боротьбу за Українську Волю і Державу під гаслом, що в єдності наша сила і страх для ворогів а не внутрішня боротьба.

УРАІНА ЩЕ НЕ ВМЕРЛА І НЕ ВМРЕ!

о. Протопресвітер
Микола Литваківський
Генеральний Капелян У. В. К.

З МОЇХ НЕЗАБУТНІХ СПОГАДІВ

Десь від березня 1917 року до січня 1918 року — до проголошення Державної Самостійности України — стало було багато різних українських військових формацій, але пізніше, захоплені загальною деморалізацією, розходяться додому або, розагітовані більшовиками, переходять на їх бік.

В січні 1918 р., коли більшовики загрожували вже столиці Української Держави Києву, Український Уряд був майже безборонний. Полки хоч і мали славні назви, швидко розпадалися — залишалась в них тільки мала частина дійсно національно свідомих вояків . . . І в цей критичний час Українська Центральна Рада почала шукати підтримки в добровольчих формаціях, які підуть в ряди з чисто ідейних мотивів і будуть кращою обороною Українського Уряду.

На заклик до оборони Батьківщини масово зголошувались добровольці, а з них нашвидко сформовано було такі охотничі відділи, які зараз же пішли в бій. Це були слідувачі формації, що їх тут пригадую:

Гайдамацький Кіш Слобідської України організований Симоном Петлюрою, що й був його Отаманом, та з Полковником Ген. Штабу Олександром Удовиченком, що виконував у той час обов'язки Начальника Булави Коша, пізніший Генерал-Інспектор Армії УНР. Цей Кіш складався переважно з юнаків військових шкіл та колишніх старшин і був сильно здисциплінований.

Курінь студентів, Галицький Курінь Січових Стрільців, Курені Вільного Козацтва, Окремий Чорноморський Курінь, Залізничний Курінь, який складався з робітників залізничних майстерень та залізничних урядовців.

Я був як телеграфіст з Управління Південно-Західних Залізниць (Київ, Підвалле 8-10). І тоді, в 17 р., вступив я до 1-го Залізничного Волонтерського Куреня УВК, продовжуючи одночасно підготовку до вступу на студії в Університет Св. Володимира . . . До добровільних формацій того часу належав ще Автопанцерний Дивізіон та інші . . .

В цей час на фронтах йшли відчайдушні бої з ворогами які стреміли, щоб найскорше зайняти столицю України Київ. А зі всіх боків наступали червоні, в сто разів перевищуючи своєю кількістю та необмеженою кількістю амуніції, бронепотягів, гармат, скорострільів, панцерних авт. А наші бідні вояки мали по кілька набоїв до рушниць і гармат, яких була обмаль, а змушені були переважно вступати в атаки на багнети, як це посвідчили очевидці, що залишилися живими зпід Українських Тернопіль — Крут, які стали в обороні Золотоверхого Києва.

В цей час, перед самим наступом більшовицької армії Муравйова на Київ вибухло вночі з 28 на 29 січня в Києві більшовицьке повстання проти Української Влади. Повстання складалося переважно з робітників москалів.

Українські свідомі робітники були зорганізовані у відділах Українського Вільного Козацтва, що завзято боролися з більшовиками. . . Були страшні моменти, які трудно описати, бо майже кожний будинок, в певному районі, треба було здобувати як твердиню, бо зі всіх вікон і дахів обсіпали наших вояків Українського Вільного Козацтва градом куль. Помимо того, наші козаки здобували цілі райони і посувались все далі і далі . . .

Спершу повстання більшовиків почалося на Печерську. Тут комуністи захопили Київський Арсенал. Бої розгорілися в цілому місті. Невеликі українські відділи, що їх перекидали з місця на місце, не могли опанувати великого міста.

Більшовики мали вироблений план боїв з тим, щоб оточити і зліквідувати Центральну Раду, як ворожий їм Уряд.

Другого дня повстання більшовики заняли товаровий двірець Київ і почали наступ на Велику Васильківську вулицю й Хрещатик і так далі

Вільні Козаки з допомогою одного автопанцирника почали контрнаступ на Олександрівській вулиці. Більшовики мали великі втрати, але і з українського боку впало пару десятків козаків, а ранених було до 150.

Третього дня боїв у руках наших був вже квартал між вулицями Велико-Володимирською, Фундуклівською, Пушкінською та Бибіковським Бульваром, де був осідок Центральної Ради й військового Секретаріату, та вул: Інститутською й Банковою, де містилися різні Державні Уряди і Державний Банк. Бої також йшли в околиці Львівської вулиці, де були касарні Богданівського полку і Січових Стрільців. . .

Більшовики тримали Арсенал — головний їх осередок, Залізничні майстерні Київ I, пристань на Дніпрі та район між Крутим Спуском і Собакою Тропою . . .

Найжорстокіші бої йшли на Софійському майдані за будинок Головної Пошти та між Арсеналом і оборонцями Державного Банку. . . . Оборонці Києва героїчно боролися з більшови-

ками, але почували себе немов у ворожому місті. . .

Вночі 2-го лютого прибув до Києва з фронту Гайдамацький Кіш Отамана Симона Петлюри. Цей Кіш пробив собі шлях крізь заняту вже більшовиками Слобідку і атакою на багнети здобув Миколаївський міст та очистив від банд Печерськ.

Досвіта 4-го лютого 1918 р. спільними силами Гайдамацького Коша, Гордієнківського полку та Українського Вільного Козацтва здобуто приступом, під особистим проводом Симона Петлюри та полк. Удовиченка, полк. Петрова та Вільного Козацтва — осередок більшовиків — Київський Арсенал.

Здобуття Арсеналу було дуже тяжке, бо на стінах Арсеналу кожний більшовик стріляв із-за кулеметного щита, а рівно ж з усіх сторін, з кожного вікна та дахів будинків стріляли притаєні вороги. В наступі на Арсенал полягло яких 70 козаків, а більше ніж 120 було ранених.

Того ж дня українські відділи відбили Товарний Двірець, Електровню та водопроводи і помалу ліквідували більшовицькі банди. Бої припинилися, а люди віджили після вуличних боїв.

Але в тому часі підходила вже з Лівобережжя московська червона армія Муравйова. Українські війська завзято боронилися. Український Уряд, щоб не наражати міста на повне знищення, наказав евакуацію, яку і переведено вночі з 8 на 9 лютого 1918 р. . . .

Ось ці короткі спогади, що в'яжуть мене з тим далеким, але незабутнім, з боїв за Київ, за Арсенал, де під Арсеналом і я був ранений. . . .

*Христос
Родився!*

ПОЛКОВНИК ПЕТРО БОЛБОЧАН ВИДАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПАТРІОТ І ПОЛКОВОДЕЦЬ (Монтаж із праць йому присвячених)

Варфоломій Євтимович

Полковник Петро Болбочан і його останні дні («Український Робітник» 1949 р.)

Коли в 1917 році вибухла революція, Болбочан, в тому часі вже підполковник, почав українізувати свій V-ий армійський корпус. Хоч українізація колишньої московсько-російської армії на початках відбувалася зо стихійною силою, то під кінець 1917 року, під впливом агітації московських більшовиків, а ще більше — українських таки «більшовизанів», зукраїнізовані частини здебільшого розклалися й пішли врозтіч.

З українців V-го армійського корпусу підполковник Болбочан зформував 1-ий Український Республіканський полк, в складі до 5.000 людей. З цим полком сталося те нещастя, що московська більшість V-го корпусу, силою цей полк розброїла, багато людей при тому було забито а решту москалі розігнали. Сам підполковник Болбочан з частиною старшин та козаків, невеликими гуртками й одним, під кінець грудня 1917 року добилися до Києва. Тут біля нього згуртувалися в невеличкому курені біля пів-тисячі колишніх «республіканців», як окремий «республіканський курінь».

Цей факт якнайкраще свідчить про те, що Болбочан належав до тих природжених вояків-мистців, чи як їх на старому Запоріжжі називали «характерників», які вмюють підбивати насамперед серця підлеглих їм вояків — вмюють прив'язати їх до власної особи, а цим самим і до справи, якій самі служать. Такий люблений підвладними командир — мистець, спроможен повести своїх вояків на найнебезпечніше воєнне підприємство, як то говори-

ться, «в огонь і воду», для такого командира нема слова «не можу», саме з таких вояків — мистців виробляються полководці великих форматів.

«Республіканський курінь» приймав участь в останніх боях за Київ з бандами Мураїнова і, разом з Урядом Української Центральної Ради, прикриваючи її відхід з Києва, одійшов на Житомир.

Пізніше, коли на прохання уряду Ц. Ради, німці прийшли з воєнною допомогою в Україну, щоб вигнати з України московських більшовиків, підполковник Болбочан, який збільшив свій курінь добровольцями до величини полку двох-курінного, пішов у складі Запорозького Загону, під командою генерала Прісовського, на Київ. В авангардних боях пполковник Болбочан виказав великі організаційні та бойові здібності. Його полк все зростав і скоро вибився на перше місце між іншими частинами Запорозького Загону.

По здобуттю в березні Києва, командування Запорізьким Загоном од генерала Прісовського перебрав генерал Натієв. У Києві ж Запорізький Загін переіменовано на Запорізьку Дивізію.

Коли Запорізька Дивізія через якийсь місяць по звільненню Києя в боях пройшла і звільнила Харків, то дивізію було розгорнено на корпус, при чому пполк. Болбочана було призначено на командира 1-ої Запорозької Дивізії. Одночасно з призначенням на це становище пполк. Болбочанові було дано відповідальне завдання

— вибити з Криму більшовиків.

11-го квітня Болбочан повів дивізію на Крим. Дивізія складалася з таких частин: 2-й Запорізький піший полк, Харківський піший партизанський відділ, кінний полк ім. Кошового Костя Гордієнка, гарматний полк, броневий дивізіон (10 панцерних машин), інженерний баталіон, відділ самокатників і важкий гарматний дивізіон.

В Павлограді до дивізії прилучився гусарський полк, що зберігся від більшовицького розгрому ще з царських часів.

Це відповідальне завдання Болбочан мусів був виконати, випередивши німців, що також поспішали на Крим, з тим, щоб прилучити Крим до України ще до приходу німців.

Це завдання Болбочан виконав блискавично швидко, та надзвичайно успішно. Він значно випередив німців і, доки вони дійшли до станції Джанкої, то Болбочан з розгону здобув стару ханську столицю Бахчесарай, кілька поменьших міст та місто Симферопіль. Більшовики не витримали тяжких ударів Болбочана і Гордієнківський полк, підсилений кількома «чамбулами» татарських добровольців, які прилучились до українського війська Болбочана, націлився, щоб з льоту взяти з суші морську фортецю Севастопіль.

Та тут вмішалися в справу німці, що хотіли мати Крим під своєю контролею. Вони скористали з промахів української дипломатії в Берестю Литовському, коли то українські дипломати, обговорюючи кордони майбутньої Української Держави, поганенько знаючи давнішу історію і тогочасну географію України, строго додержувалися «модних» тоді засад етнографічності і не включили до УНРеспубліки Криму, хоч у часах давнішої української державності Крим належав до України, а в році 1918 українська людина у Криму, в зіставленню з іншими народністями творила зглядну більшість.

Болбочан не міг противитися німцям, які мали переважаючі сили, й особливо в той час, коли ще не всю Україну було звільнено від червоно-москалів, і був змушений залишити Крим. Ця обставина ніяк не зменшує його слави завойовника Криму!

Літо 1918 року Болбочан провів у складі Запорізького Корпусу, що повинив службу на північно-східних кордонах України.

За цей час він розбудував свою дивізію та привів її до степені найвищої регулярности. В цьому періоді служби, в нагороду за бойові та організаційні заслуги, Гетьман Павло підвищив Болбочана до ранги полковника.

Коли вибухло протигетьманське повстання Директорії УНР, Болбочан очоливши Запорізький Корпус, пристав до повстання з тяжким серцем.

В нарисі: «полковник Петро Болбочан» («Хліборобська Україна» ст. 211-213) Сергій Шемет про це розповідає: «Вже тоді (в листопаді 1918 р.) було відомо про те, що москвофільські українські круги разом з російською еміграцією на Україні, підтримані Францією, домагаються ліквідації Самостійної Української Держави і що, з другого боку, українська демократія готує повстання проти Гетьмана.

Москвофільські круги, разом з російською еміграцією почали в серпні-вересні того року готувати свою збройну силу. З дозволу німецького командування і за його фінансовою підтримкою формувалась на вороніжському протибільшовицькому фронті російська «Южная Армія», до якої набирали добровольців з цілої України. Формування це проводив спеціальний комітет, який дбав, щоб всюди по великих і малих містах України з російських і москвофільських настроєних українських офіцерів формувались збройні відділи для захоплення влади на Україні...

З другого боку, російська кадетська партія, яка мала членів, що зай-

мали посади в Українськiм Урядi, всiма силами пiдтримувала вiйськовi приготування москвофiльських i росiйських кругiв до повалення Гетьманської України. Їм допомагали в Ясах i в Одесi переговорами з антантськими агентами вiдомi лiдери кадетьської партiї, проф. Мiлюков i iншi.

При таких обставинах Болбочан з всiми Зпорожцями рiшили своєю зброєю пiдтримати повстання проти московських iнтриг на Украiнi.

Именно так розумiли Болбочан i Запорожцi мету i суть повстання, до якого почала готуватися українська революцiйна демократiя об'єднана в Нацiональному Союзi. Тому Болбочан ставив «Нацiональному Союзовi» умову не руйнувати адмiнiстрацiї i державного апарату, утворених Гетьманом; тому вимагав, аби на чолi вiйська був поставлений вiйськовий авторитетний чоловiк. . . i йому обiцяли те i друге. . .

Перед повстанням i в днi повстання Болбочан ще хотiв i надiявся об'єднати революцiйну демократiю з консервативними хлiборобськими кругами в особi Гетьмана для спiльної боротьби проти москвофiльських iнтриг на Украiнi. Тому Болбочан вiдвiдав Гетьмана, звертав увагу Гетьмана на причини невдоволення «Нацiонального Союзу» i одверто заявив, що в разi повстання пiд проводом «Нацiонального Союзу», вiн з Запорожцями не буде по сторонi Гетьмана. . .

Але Гетьман був тiєї думки, що для збереження Української Держави кiнче необхідно знайти пiдтримку в мiжнародних вiдносинах, куплену хоч би цiною важких полiтичних уступок i хоч би розривом з «Нацiональним Союзом», рахуючи що обеззброєна завдяки полiтицi нiмцiв Українська Держава, сама власними силами не могла себе оборонити вiд бiльшовицько-московської окупацiї.

Також пiзніше, в Харковi, з початком повстання, Болбочан робив спро-

бу примирити Гетьмана зi збунтованою демократiєю для боротьби проти московсько-бiльшовицької i московсько-недiлимської небезпеки i для того телеграфiчно звернувся до Гетьмана з проханням стати самому на чолi повстання i тим надати повстанню всенациональний Український характер.

Телеграма ця була одержана в Києвi, але принята з повним недовiр'ям як провокацiя. На нещастя наше, нi Гетьмановi, що хотiв зберегти державу, нi Болбочановi, що хотiв оборонити принцип самостiйности, осягнути того не вдалося. Гетьман помилився в своїх надiях на мiжнародну пiдтримку; Болбочан помилився в своїх надiях на розум i державну здiбнiсть української революцiйної демократiї.

Передчуття величезної небезпеки, яка загрожувала українській державности, свiдомiсть того, що повстання проти Гетьманської влади може ще бiльше розхитати i ослабити вiдпорну силу українського народу, страшенно турбувало Болбочана перед повстанням i на початку його, про що свiдчать його близькi помiчники того часу. . .

Таке ставлення Болбочана насторожило супроти нього українських соцiялiстiв, i вони почали супроти нього кувати. Особливо ненавидiв його В. Винниченко.

Московськi бiльшовики, що на початку повстання Директорiї удавали її союзникiв, про що й сама Директорiя iнформувала українське населення в своїй пресi, раптом — без оголошення вiйни — почали просуватися в Украiну й переважаючими силами навалилися на нечисленне українське вiйсько.

Численнi українськi повстанцi, що на початку повстання йшли за Директорiєю УНР, в короткому часi здобуттю Києва, або почали розходитися по домах — «споживати здобутки революцiї» — або ж, як те було в бiльшостi випадкiв, «пустили фарбу» одверто перекинулися до бiльшовикiв.

Про стан який витворився на Лівобережжю, на яке з північного сходу наступали московські більшовики, поняття дає доклад полковника Болбочана Головному Отаманові Петлюрі зі ст. Люботин з дня 10 січня 1919 року, після здачі Харкова:

... «В той раз я повідомляв Вас про дуже скрутне моє становище, котре з кожним днем ставало все гірше і гірше, а тепер воно катастрофічне. Запорожський Корпус, основна сила Української Армії, але яка б не була сила, вона має свої границі. Запорожський Корпус з самого першого дня перевероту, себ-то з 17 листопаду, беззмінно працює в бойовій обстановці, не кажучи про те, що і до того дня весь час був в бійках з більшовиками. Тому я настоював весь час дати мені до цього Корпусу хоч 4 полки галичан. Останні два тижні період самого сильного бойового напруження . . . Всі змучені. Люди на ногах не тримаються. Піддержки не знаю, звідки взяти. Весь час я дивився на Київ, гадав що Київ мені що-небудь допоможе, але нічого від нього не маю. Тепер я рішив спасати остатки дійсних героїв і патріотів, це остатки Запорожського Корпусу. Ми перед Батьківщиною свій обов'язок виконали чесно, а, як хто нас буде чим-небудь обвинувачувати, хай роби це той, хто більше нас зробив для Батьківщини. Накажу Люботин оставити. Мій путь відходу на Полтаву, а частина піде на Лозову — Катеринослав. Полтаву утримати своїми силами буде важко.

Я гадаю, що Україна ще ніколи не переживала такого скрутного становища, як зараз. На нас насуваються російські більшовицькі війська, над організацією котрих працювали цілий рік найкращі старшини Генерального Штабу російської армії . . . Раніш я просив 3-4 полки. Те було раніш, а тепер давайте вже дві дивізії в повній організації. Через тиждень двох дивізій буде уже мало. Ви мені скажете, що у мене є багато полків окрім За-

порожського Корпусу. Так пане Отамане, маю дуже багато різних полків, але всі ті полки треба поставити хоч на один місяць в нормальні умови, на кожний такий полк дати по кілька старшин і козаків Запорожського Корпусу котрі обучали би кожний день пороли-би половину так званих «товаришів» і розстрілювали, а через місяць будуть розкішні полки. На превеликий жаль, я не можу виділити з Запорожського Корпусу ні одного старшини або козака, бо вже героїв небагато, і потрібні вони для великого діла.

Хай весь Київ заворушиться, хай всі відкрито подивляться небезпеці у вічі і тоді побачите, що треба йти не на компроміс з більшовиками, а рішуче з ними боротися. Може я не в курсі всіх справ, може К и ї в на що-небудь сподівається — тоді скажіть, аби і я знав».

Цей доклад сподіваних наслідків не дав . . .

. . . Поруч себе діяли сили, що взаємно себе заперечували. Так, Запорожці в своїй масі були завзятими самостійниками-націоналістами, серед яких неподільно панувало гасло М. Міхновського, що «Україна для Українців». Не дурно ж пропагандивну роботу при штабі полковника Болбочана провадив М. Міхновський! Запорожці . . . нічого не хотіли чути й знати про марксіський соціалізм, а тим більше — про комунізм. Подібне було й в інших частинах що залишилися вірні Україні.

В той же самий час Директорія УНР спиралася в своїй політиці виключно на соціалістах, що в більшості входили й до уряду УНР. Тому, що військо боронило від москалів УКРАЇНУ й, будши аполітичним, не втручалось до справ української політики, то на зовні це виглядало, що військо ніби-то боронило україн. соціалістів. Соціалісти, однак, добре відчували, що неминучо прийде час, коли військо усвідомить шкідливу для України полі-

тику соціалістів, і їхньому пануванню прийде неславний кінець.

Одним з найнебезпечніших для соціалістів був полковник Петро Болбочан — талантовитий полководець, люблений серед підлеглих старшин і козаків, начальник, командир найліпшої бойової одиниці — Запорозького Корпусу! Тому його найбільше ненавиділи і тому саме проти нього

соціалісти повели шалену та в засобах неперебірливу кампанію — щоб тільки його в очах підвладних йому вояків зганьбити — очорнити! Небезпечність для соціалістів полк. Болбочана збільшувала до всього, приявність в його штабі Миколи Міхновського зненавидженого соціалістами націоналіста — державника, а в році 1917 — основоположника новітнього українського війська.

Олександр Вишнівський

ПРОВОКАЦІЙНА АВАНТЮРА ВОЛОХА («Повстанський Рух і Отаманія» збірник Дітройт 1973)

Головний Отаман С. Петлюра наказав полк. Болбочанові — особисто й телеграфом — нав'язати контакт з Донським Отаманом з метою домовитися щодо військової конвенції у війні проти армії комуністичної Москви, але жодних директив у справі переговорів не надіслав. З огляду на це, Болбочан доручив Волохові, Гайдамацький полк якого в той час був найближче до Дону (район Бахмут-Яма-Нирково), розпочати вступні переговори з командиром передового Донського відділу з тим щоб пізніше делегувати на переговори старшину генерального штабу. Цей наказ, що його Волох відмовився виконати, і став для нього нагодою розпочати провокаційну акцію проти ненависного йому Болбочана.

25 січня 1919 року о год. 5-ій ранку, коли штаб Корпусу перебував у Кременчуці, Волох заарештував свого командира Корпусу полк. П. Болбочана. Арешт, за його наказом, виконав пор. Волощенко-довірочна особа Волоха і виконавець різних езекуцій ... Він же почав розповсюджувати провокаційні чутки, що нібито Болбочана заарештовано за зраду. Про арешт не були повідомлені ні командири дивізій ні командири полків.

Доконавши арешт, Волох вислав наступну телеграму:

«Телеграма Головному Отаманові
Українських Військ Петлюрі

Сучасне становище примусило мене заарештувати отамана Болбочана з його штабом і вступити в тимчасове командування Запорізьким Корпусом. Арешт був зроблений у зв'язку з невдачами під Полтавою, а також недовір'ям запорізьких військ до нього за його орієнтацію на Дон. Прохаю Вас виїхати сюди для ознайомлення з місцевим становищем, загальною інформацією нас і відповідних розпоряджень для Запорізького Корпусу, позаяк не маємо жадних відомостей про загальне українське становище. Арешт проведений був без усяких вибухів. Чекаю Вашої відповіді Отаман Волох.»

Переходячи до порядку денного над безграмотністю свавільного «батька» — отамана, треба підкреслити, що Волох телеграфував Головному Отаманові свідомо неправду, бо Болбочан на Дон не орієнтувався і якого-будь недовір'я запорізького війська до Болбочана не тільки не було, але навпаки — старшина й вояки його дуже шанували. Дивне лише те, що поставлені перед доконаним фактом арешту

свого командира Корпусу командири дивізій і полків не зреагували на самочинний акт, що фактично був бунтом, за який треба було вночі заарештувати Волоха й просити Головного Отамана негайно призначити слідство. Замість цього вони задовольнилися запевненням Волоха, що арешт переведено за наказом Головного Отамана, хоч свавільник відмовився показати той наказ, бо в дійсності такого наказу не було.

Більше ніж дивне те, що Головний Отаман легалізував безправний арешт, санкціонував свавільне самопризначення збунтованого командира полку та невігласа в військових справах командиром К о р п у с у, поминаючи командирів дивізій, і на підставі лише голосливної денунціяції усунув полк Болбочана від командування Корпусом . . .

Після арешту, Болбочана перевезено до Києва і в готелі «Континенталь» відведено йому кімнату поруч з кімнатою С. Петлюри. Директорія не висунула проти нього жодного обвинувачення, і він не міг дізнатися, за що саме його арештовано . . . Розповсюджені чутки, що нібито Болбочан на власну руку вів переговори з денікінцями, були нонсенсом: добровольці й більшовики винесли йому смертний вирок, а старшини денікінці робили в Харкові замах на його життя.

Скривджений безправством Директорії, Болбочан боровся як тільки міг. Не один раз звертався він до військового міністра, Директорії і членів уряду з виясненням обставин його арешту і з вимогою або притягнути його до судової відповідальності і якщо дійсно завинив, то належно покарати, а коли ні, то звільнити з-під арешту й повернути на становище командира Запорізького Корпусу . . .

Драматичне запитання полк. Болбочана «За що мене арештовано?» залишилося голосом вопіючого в пустелі. . .

1 лютого 1919 року, напередодні залишення владою Києва полк. Болбочанові дозволено виїхати в Галичину, але з словесною заборобою виїжджати поза її межі. Він виїхав з дружиною до Станиславова без акту обвинувачення й без загарбаних у нього й його дружини під час тусу речей, загальна вартість яких доходила до 90.000 карбованців . . .

Кінець зими й початок весни 1919 р. Болбочан перебуває в Станиславові під домовим арештом. Йому не було пред'явлено жадного обвинувачення. Даремно він вимагав над собою суду — на всі його вимоги відповіді не дістав . . .

Коли весною 1919 р. позначився наступ поляків на Станиславів, полковника Болбочана було звільнено з під арешту, але до війська, як він того домагався, допущено не було . . .

Ще раз пощастило Українській Армії прорвати вороже оточення в боях під Ланівцями, Купіллям та Базалією. Прорвано було ворожий фронт і біля Волочиська, а 5-го червня Запорозьці здобули Проскурів.

От при такій то ситуації, уже в Проскурові, Болбочан знову зустрівся з Запорозьцями. Запорозьці, особливо ж 7-ма Запорозьська дивізія, яку він у свій час створив, дуже шанували і любили полковника Болбочана, натомість, його люто ненавидів 3-тій Гайдамацький полк, яким по С. Петлюрі, командував згадуваний уже Волох.

Коли Болбочан побачився з командирами 7-ої дивізії та з ними обміркував положення, до якого допровадили Україну соціялісти, то в них назріло рішення, і Болбочан почав діяти.

□

М. Капустянський

**«ПОХІД УКРАЇНСЬКИХ АРМІЙ
НА КИЇВ — ОДЕСУ В 1919 РОЦІ»
(Ст. 109 — 110)**

Витяг з моїх записок. Сумний епізод з отаманом П. Болбочаном. З початку Проскурівської операції було зроблено спробу з боку де-яких українських кол висунути отамана Болбочана, що перебував в той час в Галичині не при ділі, на к-ра Запорізької групи і за його допомогою внести політичну зміну в уряді.

В цей час при владі стояли українські С.-Р. і С.-Д. Отаман Болбочан видатний військовий діяч, щирий українець, справжній лицар, але недосвідчений в політичних інтригах. Умів тримати лад та дисципліну, чим дуже заімпонував Запорожцям, на чолі яких стояв з початку українського руху (творець 7-ої Запорізької Республіканської дивізії).

Отаман Болбочан, спираючись на свою справжню популярність серед Запорожців, нерозібравшись в ситуації, піддався на провокацію і в Проскурові 9. 6. поставив ультимативно

де-які вимоги урядові.

Його було заарештовано й суджено. Партії, які його висунули, **лишилися з боку.**

Винесено вирок смерти і його розстріляно, не зважаючи на численні прохання, які надходили від 7-ої, 8-ої і частини 6-ої дивізії, К-ра Запорізької групи полк. Сальського, от. Коновальця, та державного інспектора Запорізької групи Дерещука.

Суд відбувся з розпорядження Наказного от. Осецького при штабі Дієвої Армії. Прокурором виступив «державний» літератор Петро Певний. Члени суду в більшості були агенти штабової сотні. Оборонцем призначено козака, хоч і з освітою. Виконання присуду було переведено через два тижні після проголошення вироку. За цей час Болбочан від тяжких переживань смертника збожеволів, і присуд було виконано над людиною непригодною»...

Варфоломій Євтимович

**«ПОЛКОВНИК ПЕТРО БОЛБОЧАН
І ЙОГО ОСТАННІ ДНІ»
СПОВІДЬ СУДДІ КРИВИЦЬКОГО**

Отже документ про який мова, це була передсмертна сповідь і zarazом заповіт одного з пацієнтів Д-ра Лисяка, пацієнт який, поміраючи від сухот в одному з львівських шпиталів, просив доктора Лисяка цю його сповідь записати для пізнішого опублікування.

Цим пацієнтом-тестатором був бл. п. суддя Кривицький.

Сповідь починається з освідчення тестатора, що він був предсідником суду, який засудив на кару смерти св.

п а м я т і полковника Болбочана. Не називаючи поіменно членів суду, суддя Кривицький свідчить, що це були стрільці з охорони Головного Отамана С. Петлюри, до того — ще й підпиті. На суд прийшли з готовим рішенням. На прокурора суду було призначено знаного пізніше, як посла до польського сойщу п. Петра Певного, що в році 1918 був редактором українського офіціозу «Відродження», а в році 1919 редагував у Кам'янці-Подільському офіціоз «Україна».

Кривицький знаходить, що на підставі даних, якими розпоряджав суд, він не мав ніяких підстав, щоб винести обвинуваченому смертний вирок. Своє міркування, щодо цього суддя Кривицький виловив був в «окремій думці», чи ту свою «окрему думку» він предклав якійсь апеляційній устанві, він не говорить.

Думка про те, що він, Кривицький, став співучасником урядового злочину над безневинною людиною . . . затруїла йому життя. Своєю сповіддю яку він перед смертю продиктував докторові Лисякові, з просьбою щоб той пізніше її опублікував, суддя Кривицький хотів облекшити своє сумління і зменшити непомірний тягар душевних мук, який він усе своє життя мусів був носити.

Під кінець своєї сповіді Кривицький описує умови, в яких проживав полк. Болбочан в очікуванні на виконання над ним вироку, — між часом судового вироку і часом виконання того вироку пройшло понад два тижні. В міжчасі між цими двома моментами приговореного на смерть було жорстоко катовано. . . Наслідком тяжких моральних переживань, в щохвилинному очікуванні смерті, до всього, загострених катуванням, полковник Болбочан збожеволів.

Страту було виконано 29 березня 1919 р. Того дня, раннім ранком, полковника Болбочана було витягнуто з

імпровізованої в'язниці — загратового вагона й приволочено на невеличкий майдан біля залізничної станції «Балин», де вже було викопано яму. Для езекуції було приведено півчету стрільців з охорони; самою езекуцією керував начальник охорони «полковник» М. Чоботарьов, за політичною приналежністю — член тодішньої урядової партії соціал-демократів.

Полковник Болбочан був непритомний і, не мігши стояти власними силами, звалився на коліна.

На команду: «Огонь!», стрільці піднесли рушниці але. . . випалу не сталося. Знову команда «Огонь!» — знову підносяться рушниці, і знову ні одного стрілу. — Стрільцям, видимо, не піднімалася рука на того, кого вони знали як видатного українського патріота, видатного організатора Запорізького Корпусу, Завойовника Криму!

Тоді розлючений начальник охорони Чоботарьов (соціал-демократ-марксист) добув «нагана» і двічі вистрелив полковникові Болбочанові в голову, по тому — вхопив агонізуючого за комір і поволік, копаючи ногами, до ями. Швидко засипали яму й зрівняли її з поверхнею землі.

Це зізнання судді Кривицького, виконуючи його передсмертну просьбу та свою йому обітницю, доктор Лисяк засвідчив своїм підписом і печаткою і передав для опублікування п.п., а той останній — мені . . .

Від редакції «У. К.»

Так загинув герой нашої Визвольної Боротьби видатний полководець і палкий патріот полковник Петро Болбочан, якого так гучно вітали в Києві як переможного командира Запорожців.

А в той час Волох, що перший відіграв ролу в неправдивому обвинуваченні полковника Болбочана в «зраді», сам перейшов при відповідній нагоді до більшовиків, для яких працював в Армії УНР, забрав з собою дер-

жавні гроші, пограбувавши державну скарбницю.

О часи! О вдачі!

(O tempora! O mores!)

А пізніше деякі діячі з тієї ж доби в своїх спогадах старалися заклеймити світлу пам'ять героя і патріота. Але документальні свідчення сучасників, дуже невелику частину яких подано тут на сторінках нашого журналу, винесли правду на Боже світло та на

людський справедливий присуд.

Про св. пам'ять Полковника Болбочана сказано у вступному слові Видавництва Т-ва Запорожців ім. Полк Болбочана в Америці до праці Сотника Бориса Монкевича «Слідами новітніх Запорожців — похід Болбочана на Крим», Нью Йорк, 1956 на сторінці 3-ій, так:

” — Славної пам'яті Полковник Болбочан трагічно загинув на своїй землі

в маленькому містечку Балині на Поділля. Та не в бою, — впав від кулі брата Українця . . . Не несли козаки на руках свого Батька-Отamana, не накрили червоною китайкою домовини, не греміли гармати на прощання, навіть не дали лихий люди пан-отцеві відпровадити його на місце вічного спочинку, поховали тихцем, щоб не зобачив народ . . . і не спитався ” за що? ” . . .

У сварці забувається правда . . . Хорони тебе, Боже, від запальчivosti й гарячки, хоч би навіть у найдрібніших висловах. Гнів всюди недоречний, а найбільше — у правдивій справі.

Микола Гоголь

Сергій Крицький

ЧУЖИНЦІ ПРО ВЕЛИЧ ЗАПОРОЗЬКОЇ СІЧІ

Героїчне минуле нашого народу існувало від зарання його існування і проходило яскравою ниткою через всю історію України-Руси. Одним зі славних періодів нашого минулого було існування, поверх двох століть, Запорозької Січі.

Виникнення Запорозької Січі мало велике історичне значіння, бо пригнічені маси українського народу придбали собі міцну опору в боротьбі проти польського гніту, проти татарських наскоків і дух козацтва розлився по всій Україні.

Велику ролу в організації Запорозької Січі та її скріплення відіграв український князь Дмитро Вишневецький за ініціативою якого в 1556 р. на острові Хортиця на Дніпрі, за порогами, було засновано першу Січ Запорозьку. Це був один з найраніших козацьких вождів, що поклав початок просування козацтва на південь в татарсько - турецькі землі. В козацьких народніх думках він є відомий під ім'ям козака Байди. Байда Вишневецький загинув смертю героя. Полонений турками в 1563 р. він був повішений за ребра на залізний гак в стіні башти

і в такому стані пробув три дні, поки турецькі стрільці не вбили його з луків за те, що він поносив їхню віру.

Важкі умови життя, постійна військова небезпека, виробили у запорожців високі моральні та фізичні якості: любов до волі, мужність, хоробрість, стійкість та витриманість.

Ксьондз Окозький в своїх спогадах каже: «хоч поміж козаків немає князів, сенаторів і воевод, але є такі люди які по хоробрості і розуму перевищують їх».

Запорожці дуже рідко вмیرали від хвороб, хіба тільки в глибокій старості, більшість кінчала своє життя на полі бою. Під час походів вони задовольнялися сухарями та соломахою, вживання спиртових напоїв під час походів вважалося великим злочином та каралося смертю. Відвага та хоробрість запорожців захоплювала також їх ворогів. Турецький літописець Найма (17 в.) так відзивається про запорожців: «неможна найти на землі людей більше сміливих, які би так мало турбувалися за своє життя і так мало боялися би смерті».

Запорожці були дуже релігійними

як і весь тогочасний український народ. Січ мала свою церкву, а на малинових прапорах запорожців був знак хреста.

В віковій боротьбі з ворогами запорожці створили високе військове мистецтво. Вони були стійкими піхотинцями, влучними стрільцями, хоробрими кіннотчиками, досвідченими гармашами та відважними мореплавцями. Піхота запорожців відзначалася великим мистецтвом в будові польових укріплень. Багатий бойовий досвід запорожців був джерелом з якого український народ черпав високий зразок військового мистецтва.

Запорозьке козацтво внесло цінний вклад не тільки в військове мистецтво, а також і в інші ділянки культури українського народу. Ним створено видатні твори художнього слова, в тому числі думи і пісні. Вони повні почуття ненависти до ворогів та насильників.

Запорожці не обмежувалися боротьбою з ворогами на суходолі, вони робили відважні морські походи на Туреччину і Крим. Під час цих походів козаки руйнували фортеці і міста та визволяли невільників. З багатьох сотень морських походів, як приклад, можна привести напад на Константинополь. В 1615 р. на 80 чайках (близ. 4000 козаків) запорожці з'явилися у самої турецької столиці. Це була надзвичайна відвага, бо в столиці знаходилося 30 тис. яничарів, що були гвардією султана. Запорожці штурмували порт, зруйнували та спалили всі портові споруди Константинополя; розгромили та потопили турецьку флоту, взяли в полон її командувача і тоді повернули назад. Султан вимагав від польського уряду суворого покарання запорожців, але поляки відповіли, що вони нічого зробити не можуть і якщо самі турки спроможуться знищити Січ то Польща буде дуже вдячна.

Характеризуючи військове мистец-

тво і хоробрість запорожців, які стали широко відомими всій Європі, італієць д'Асколі, що довгий час жив в Криму, говорить: «козаки так відважні, що не тільки при рівних силах, але і 20 чайок не устрашаються 30 галер падішаха, і це ми бачимо щороку на ділі». Польський історик П'ясецький відмічає «можна без кінця перечислювати перевагу козацького війська, яке підриває силу Туреччини та набагато переважає любе з європейських військ. Нікого так не страшаються турки як козаків». Турецький літописець Наїма пише: «ці люди своїм вмінням та хоробрістю в морських битвах переважають всі інші народи».

Сміливі морські походи запорожців на Туреччину та Крим робили велике вражіння на європейські країни. В той час в Італії, Німеччині, Франції та Англії було видано більше десяти книг, присвячених військовому мистецтву запорожців. Ці описи козацьких походів на суходолі та на морі з захопленням читалися європейцями.

Переяславською угодою Україна вважалася союзником Москви. Українці і москалі спільно билися із зовнішніми ворогами і українська верхівка не чекала, що після смерти Богдана Хмельницького Москва нахабно порушить Переяславську угоду. Але так сталося і Москва приєднала до себе Україну як Малоросію.

Запорозька Січ продовжувала своє незалежне існування, як своерідний лицарський орден українського народу. Вона як і раніше билася проти Туреччини і Криму, та іноді на прохання Москви давала їй військову допомогу.

Російський історик Григорій Надхін пише: «оцінимо у запорожців те, що було у них чесне і шляхетне. Історія віддасть їм справедливість. Це були наші лицарі, оборонці християнства. Такими визнавали їх польські і шведські королі, в тому і великий Густав Адольф, і знаменитий Баторій і Со-

беський. Папа римський, Венеція, вся Західня Європа бачили в них героїв-борців за віру Христову. Титул витязів християнства давали їм і московські царі. Такі незабутні заслуги Запорожжя».

В 1709 р. Петро I-й наказав зруйнувати Січ за допомогу Гетьманові Мазепі в боротьбі проти Росії. По тому зруйнуванню запорожці переселилися в Олешки на терен Кримського Ханства, але в 1734 р. повернулися, та заснували Нову Січ на південь від Чортомулику, але вже не таку міцну.

На прохання уряду Катерини 2-ї запорожці допомагали Росії в війні з Туреччиною і багато спричинилися до турецької поразки. Закінчення війни з Туреччиною в 1774 р., з виходом Росії до Чорного моря та усунення загрози зі сторони кримського хана, забезпечувало кордон російської імперії. Запорозька Січ втратила своє минуле значення прикордонного форпосту по відношенню до Криму. Тому уряд поставив питання повної ліквідації Запорозького Козацтва і знищення Січі. На це ще Росію штовхало бажання оволодіти родючими запорозькими землями та покріпачити вільне населення. Крім того Росія розглядала Січ як загрозу з якої може завжди виникнути озброєне повстання на Україні проти утисків Москви названої тепер Росією.

Наказом Катерини 2-ї війська ген. Текелія 5-го червня 1775 р. заняли Січ. Запорожці хотіли збройно захищати-

ся, але старшина відмовила їм тому, що військо Текелія набагато переважало числом над запорожцями. Січові укріплення було зруйновано, а кошового отамана Петра Кальнишевського з кошовою старшиною відправили до Петербургу. Більша частина запорожців покинула кордони імперії та переселилася на Дунай де заснувала Задунайську Січ. Доля кошової старшини невідома. Останній кошовий Запорозької Січі Петро Кальнишевський був засуджений «навічно» в кам'яний мішок у вежі в монастирі на Соловках. Старий козак витримав 25 років ув'язнення без свіжого повітря і контакту з людьми. Він відхилив в 1801 році царське помилювання і закінчив своє життя в в'язниці. Він помер як гордий син «народу вільного і незламного».

На Соловках зберіглася стара могила з необробного каменя, плитою на якій висічено: «Петро Кальнишевський, Останній Кошовий Низового Війська Запорозького. 1691 — 1803».

На протязі більше як двох віків запорозьке козацтво вело героїчну боротьбу з Кримом, Туреччиною та Польщею і по праву зайняло почесне місце в історії українського народу.

Хоч Запорозька Січ більше не існує, як мілітарна фортеця, вона залишила свій слід в нашому героїчному минулому. Вона існує в українських серцях як духовна фортеця, перебороти яку не в силі жадні вороги.

«Морські напади козаків є дуже небезпечні, але рівночасно і цікаві й дуже дивні. Їхні чайки, повязані (сплетені) штучно з прутиків і шувару, коли прийде бистра хвиля, не тонуть, але наповняються водою, в якій занурені по пояс джаври б'ються до упадку. Можна сміло твердити, що тяжко знайти на землі нарід, який був би більш зухвалий, який менше дбав би про життя і не відчував відрази до смерті, як козаки».

(Турецький історик Мустафа Наїм)

Пилип Грін

КОЗАЦТВО В ТВОРАХ ШЕВЧЕНКА

Перечитуючи твори Тараса Шевченка можна відразу спостерігти, що він досить багато приділяє уваги історичним українським подіям та українським військовим традиціям, які хоч не завжди, пишуться яскравими сторінками в історії нашого народу.

В своїх творах Шевченко ніби навмисне ставить українське козацтво поряд з історією. Він наче викликає славних українських гетьманів з могил, щоб вони підняли український наріз до нового чину; розбудили в українських панів і інтелегенції любов до свого народу, до своєї батьківщини. Аналізуючи твори Шевченка стає цілком ясно, що доба, в якій він жив вимагала тільки цього — збудити любов до України і народу з одного боку і ненависть до поневолювачів з другого боку. То і не диво, що вже в перших його творах, його слово стає українським визвольним рупором.

Навіть поема «Катерина» є цілком ідейним твором символічного характеру, в якому поет доводить, що Україна не може співжити з Москвою і московським народом. Доказом може бути саме «поєднання» України з Москвою в наслідок чого українські козаки, разом з народом, через Переяславську Угоду втратили свою волю, яка в ній нібито була гарантована. Отже, втрата вольности не була відмовою самого козацтва від свобідного і демократичного життя, але підступною політикою Москви, яку беззаперечно хитро (наділяючи землю українським панам за їх вислуги) довершила московська цариця — Катерина II, в формі скасування українського козацтва.

Дуже характерним і цікавим явищем є ще і те в творах Шевченка, що коли їх читаєш, то здається вони зливаються в один суцільний твір — в одну велику поему, в якій передається доля, історія і військові традиції так потрі-

бні українському народові. На приклад, в поемі «Гайдамаки» Шевченко звертається до українських гетьманів так: якби то ви встали і подивились на той Чигирин, який ви будували, то напевно б його вже не впізнали. Наші вороги не тільки зруйнували Чигирин . . . зруйнували вони й козацьку славу, і волю, і історію українського народу. Така перспектива історичної доби викликає в читача не лише співчуття і жаль до минулих козацьких дій, але і кличе сучасні і майбутні покоління до чину, який повинен відновити, віднайти, поставити на ноги не тільки волю і добробут українського народу, але і наше військове минуле — українське козацтво.

Символіка Чигирини — це заклик до українців, в яких ще хоч трохи жевріє козацька кров, підняти козацькі прапори, відновити ідею боротьби за українську державу — козацьку державу хоробрих воїнів. В Шевченка козацька держава — це символічна традиційна українська держава. В дотеперішнє імперичне розуміння української самостійности Шевченко уводить окрему історичну перспективу — реальну і необмежену самостійність України в усіх ділянках: соціальної, економічній і культурній. А здійснення цієї ідеї може наступити тільки через збройні змагання. Ось чому Шевченко так багато присвятив уваги українському козацтву — українським традиційним збройним силам.

В історичній поемі «Іван Підкова» Шевченко на підставі історії, хоч вона не відповідає цілковито історичним фактам, а сам Іван Підкова не був тим історичним героєм, про якого оповідає нам поет, Шевченко в цьому випадкові і не хотів входити в історичні деталі, бо завдання поеми було інше. В ній він шукає безкомпромісного провідника для українського на-

роду типу Ів. Підкови. І це вірно, бо нарід без війська, або з його невідповідними військовими провідниками ніколи не здобуде волі. Наскільки Шевченко був правий в цьому відношенні досить переглянути історію української революції 1917-1921 рр.

Хоч сам Шевченко не був нето що військовим стратегом, але і дійсним військовиком все ж він розумів психіку народу, і що народ без війська і відповідної політики залишиться тільки юрбою не здібною стати в обороні своєї країни. Ось чому Шевченко базується на історичних фактах створює нам відважного військового провідника — Івана Підкову. Ціль цієї поеми пробудити серце заснулого народу, а пробудивши це серце, нарід наш «хоч трохи спочине». Тут Шевченко ніби дає час задуматися над долею українського народу, а тим часом:

Чорна хмара з-за лиману
Небо, сонце криє;
Синє море зврюкою
То стогне, то вие
Дніпра гирло затопило.
— А нуте хлоп'ята,
На байдаки! море грає —
Ходім погуляти!

Дальше поет описує картину козацької експедиції так ніби він сам був її учасником: «лиман човни вкрили», заворушилися козаки, що завжди готові боронити честь і славу, і право свого народу. Образ опису цієї події в Шевченка відбувається не тільки в козаках, але і в українському морі, якому українці колись і тепер мало приділяють уваги, але не дивлячись на те воно таки українське море, що піддає сили козакам, бо «знову закипіло».

Дуже цікава з історичної точки зору і оцінки відношення Шевченка до козацтва — поема «Тарасова Ніч», яка в головному базується на «Історії Русов». В поемі іде річ про Т. Трясила (Тараса Федоровича), якого козаки, що повстали проти поляків обирають гетьманом, але вони (поляки) не при-

знають його і наставляють гетьманом свого вислужника Грицька Чорного. Козаки його не визнали своїм гетьманом, а пізніше і покарали його на смерть за зраду українському народові та виступили проти поляків під проводом Тараса Трясила. В наслідок цього між козаками і поляками розгорілася завзята боротьба. І хоч козаки були оточені ворогами все ж в кінці, одної ночі побили вони поляків і та перемога увійшла в історію як Тарасова Ніч.

Картину цієї боротьби Шевченко змальовує в дуже цікавий спосіб — робить він драматичний вступ через кобзаря, який сидить на розпутьті

Та на кобзі грає;
Кругом хлопці та дівчата,
Як мак розцвітає,
Грає кобзар, приспівує,
Вимовля словами,
Як москалі, орда, ляхи
Бились з козаками;
Як збиралася громада
В неділеньку вранці;
Як ховали козаченька
В зеленім байраці;
Грає кобзар, приспівує,
Аж лихо сміється . . .

Дальше кобзар оповідає про Гетьманщину, про волю і славу козацькою, яку вороги наші нам зруйнували. Тяжко тяжко згадувати таке нещастя народу. . . І тут ніби нехотя поет входить в сучасність, де в Україні панує ворог, пригноблює народ, знущується над ним, а його провідники забувши своє козацьке походження покійрно помагають йому. Навіть думати тяжко . . . від такої дійсності в поета в'яне серденько, він ніби падає в розпач і питає:

Де поділося козацтво,
Червоні жупани?
Де поділась доля-воля
Буньчуки, гетьмани?

Цією розпачю Шевченко намагається витворити в читача потребу відродження військової традиції — козацтво. І він вірить, що хоч Україна

поневолена, хоч на її землях панують розгнудані орди ворогів, козацтво — українське військо, коли прийде відповідний час, сміливо, віддано і жертовно стане в обороні свого народу, в обороні його соціальної справедливості.

Шевченко, як ніхто інший в той час, розумів, що прозробою, поклонами вислужництвом перед ворогом волі не здобудеш. Тому в епізоді про боротьбу Тараса Трясила з поляками він розвиває цілу картину козацького походу. Нерівна боротьба козаків з поляками була цілком спонтанною. Окупаційне військо з усіма збройними ресурсами, з жорстокістю панівної раси намагалися придушити це повстання. Здавалося, що вже козаки програють і звертається тоді до них Тарас Трясило:

«Отамани, товариші,
Брати мої, діти
Дайте мені порадоньку,
Що будем робити? . . .

Звернення це не було безпомічним розпачем гетьмана. Ні! Поки вирішити, що далі робити, заки вороги справляють бенкет в знак перемоги, гетьман хотір знати думку козаків. В модерній мові ми б безперечно висловилися: гетьман бажав демократично розв'язати проблему. І в дійсності козаки дійшли до цілком позитивної розв'язки цього стратегічного питання — нехай вороги собі бенкетують, впливаються а тим часом ми зачекаємо «поки сонце зайде», а ніч-мати пораду дасть: козак ляха знайде!» так і сталося:

Лягло сонце за горою,
Зірки засіяли,
А козаки, як та хмара,
Ляхів обступали.
Як став місяць серед неба —
Ревнула гармата:
Прокинулись ляшки-панки —
Та й не повставали:
Зійшло сонце — ляшки-панки
Покотом лежали.

Ось так чудово змалював поет боротьбу Тараса Трясила з ворогами. В цій історичній події Шевченко відтворив для його сучасників і для майбутніх поколінь наші козацькі традиції, які напевно коли б ми їх і наші попередники дотримувалися, то зберегли б волю України.

Перечитуючи твори Шевченка можна зробити висновок, що він добре розумів значення збройної сили, єдиної сили, що змогла б визволити Україну з неволі. Беручи під увагу тяжке становище України за життя Шевченка, де будь-який розвиток самостійної думки жорстоко придушувався, то поет був тим, можна сказати, самотнім воїном, що своїм гострим словом проголошував традиції козацтва. Поет свої патріотичні думки вплітає в козацьку тематику, щоб розбудити в своїх земляків, що вірно служать ворогові не тільки любов до свого народу, але і до збройного чину.

Мабуть найяскравіше свою національну концепцію Шевченко висловив в елегії «Думи мої, думи мої . . .» В цій ми не тільки відчуваємо тонкість його поезії, але і ціль. В буд-якій думці висловленій в прозі чи в поезії головну роллю відіграє її ціль. От якраз ціль елегії і є головним елементом ідеї Шевченка — ідеї сугубо національної, визвольної.

Думи Шевченка були найбільшими його приятелями, що розвивали його смуток і самоту. З ними, тобто думами, він не почувався тим самотнім воїном. Про це він сам пише:

Я неодинокий, е з ким в світі жить!
У мойй хатині, як в степу безкраім,
Козацтво гуля, байрак гомонить,
У мойй хатині сине море грає
Могила сумує, тополя шумить.
Тихесенько "Гриця" дівчина співає—
Я неодинокий, е з ким вік дожить.
(Гайдамаки)

Ці слова були ще і відповіддю тим, які дорікали поетові за те що він пише вірші за які навіть гонорару не дістає,

марнує тільки час. А колиб він, скажемо, писав про Росію і в його творах прославляв її то з того мавби багато більше матеріальної користи. Та Шевченко на ті зауваги не звертає уваги, а матеріальні блага його не цікавлять. Він віддається праці, до якої покликало його Провидіння — могили, тобто історичне минуле нашого народу, козацтво і його боротьба за волю народу і батьківщини. Озброївши своє слово великою ідеєю він випроваджує його шукати не матеріальних вигод, а «козака старого». Під цим він розуміє людину, яка має досвід не тільки у військовій справі, але і в політиці, яка є невідомою частиною державності кожної країни, отже, тут поет шукає досконалого провідника, який повів би свою козацьку націю до реальної боротьби за визволення України. Висловившись словами д-ра Л. Білецького, Шевченка треба рахувати «геніальним реформатором в українським

письменстві й великим національним будителем української ідеї».

Через переспів історії Гайдамаччини Шевченко стає тим титаном, якому у відродженні української визвольної ідеї ніхто не може дорівняти, а головне беручи час, в якому жив поет. Перед Шевченком ніхто з такою силою зокрема, в літературі, не осмілювався так гостро виступити проти московського самодержавства відроджуючи ідею збройної боротьби і традицію козацтва.

Незалежно хто і як відносився і відноситься до творів Шевченка, але з ідеологічної точки зору «Гайдамаки» є найсильніший твір, в якому поет відображує не так історію України як формує в читача ідейні прикмети та відроджує дух українського козацтва. А тому для нас Шевченко є не тільки поетом і пророком, але і ідейним батьком — реставратором козацьких ідей.

Богдан Лепкий

У М Е Р П О Е Т

Умер поет. Далеко на півночі,
У городі непривітнім, чужім,
А хто-ж йому накриє сонні очі
Китайкою? Заплаче хто по нім?

Не клопочись! Як північна година
Мене, хтось двері втворить на розтвір.
Прийде Петрусь, Оксана, Катерина
І Наймичка — найде їх повний двір.

Ярина з Степаном при домовині,
Двох хлопців сотник Гонта приведе,
Палій псалтир читає; свято нині —
Ясновельможний гетьман тут іде.

За гетьманом полковники на конях,
І куренями виступає Січ,
Булави, пірначі мигтять в долонях,
І від шабель розвиднюється ніч.

А там народ, цілий народ, як море,
Бентежиться, іде вперед, шумить . . .
Не вмер поет, його втомило горе,
Схилив чоло і задрімав на мить.

Р. Л.

ПРАПОРИ ЗАПОРОЗЬКОЇ СІЧІ

Прапорів Запорозької Січі згаданих у різних історичних документах, ми не маємо. Тільки з першої половини 18-го сторіччя, на півсторіччя перед тим, заки цариця Катерина кинула свою армію проти Січі і зруйнувала її, залишилися нам оригінальні прапори Запорозької Січі. Частина з них, яка не загинула при руйнуванні Січі, забрали московські генерали з собою і передали пізніше до музею. Ще до 1924 року в Ермітажі в Ленінграді зберігалися в непошкодженім стані ці корогви і інші клейноди Запорозької Січі. Їх описав Микола Макаренко в трьохмісячнику українознавства, в органі історичної секції УВАН у Києві, коли ще советська окупаційна влада не надто встрявала в працю згаданої наукової установи. Цей орган згаданої секції мав наголовак «Україна» і виходив під редакцією Михайла Грушевського. Опис запорозьких клейнодів в Ермітажі був поміщений в «Україні» за 1924 рік (книга третя). Там таки поміщено на окремих крейдових папері фотографії збережених до того часу запорозьких прапорів.

Перше, що ниці цікавить нас, то колір прапорів. Знаємо з традиційних народніх дум і пісень, що запорозькі козаки любувалися в червонім кольорі. На труну козака клали, як каже пісня, «червону китайку», тобто червоне шовкове накривало. Це був лицарський колір, що вказував на кривавий труд кожного козака в обороні батьківщини проти ворога. Проте, цей червоний колір не був червоним в нашому розумінні. Цей колір ми тепер назвали б малиновим, тобто темно-червоним, а не ясно червоним.

Приблизно цього малинового кольору є більшість збережених 14 різних прапорів: кошового отамана, полків і куренів. Решта кольорів прапорів є

або ясно жовта або голуба.

Всі прапори є з доброго шовку. На декотрих із них збереглися марки китайської фабрики, де ця шовкова матерія була вироблена. Китай був головним доставцем новкової матерії в Україні і тому сама назва шовку збереглася в назві «китайка». В пісні співається:

«Ой, убито, вбито,
Затягнуто в жито,
Червоною китайкою
Оченька накрито».

Форма прапорів: або великі чотирикутні полотнища, або вузькі й подовгасті. Перші — це великі корогви. Окрім того є в збірці і подовгасті вузькі прапори з «язиками» на тім вузькім кінці, який мав вільно.

На прапорах є написи в тодішній канцелярській мові України. Насамперед зазначено, чий це «прапор» з назвою чи то кошового отамана, чи то окремих куренів.

На прапорах намальовані образи, або на другім боці знаки — місяць, зорі золоті і хрести. Образи чудові, виконані у високомістецький спосіб. Найбільше образів на прапорах є із зображенням архангела Михаїла, або св. Юрія Переможця, але є також образи Матері Божої з Сином на руках. Образом архангела Михаїла на прапорах мабуть утримували запорозьці традицію столиці України Києва, яка мала в старих часах у своїм гербі образ цього архангела з вогненным мечем і владним яблуком.

Вкінці цього короткого огляду варто ще замітити дещо про імена й прізвища отаманів і писарів або полковників, що записані на прапорах. Вони писані в українській а не церковнослов'янській формі. Наприклад, там писано Грицько, а не Григорій; Петро

а не Петр; Ігнат, а не Ігнатій; Федір, а не Федор; Степан, а не Стефан і ін.

На прапорах записані такі прізвища: отаман куреня Яків Розколупа; кошовий отаман Війська Запорозького Низового Петро Кальнишевський; отаман куреня Грицько Карасир; полковник Василь Нагай; полковник Василь Блакитний; полковник Федір Гнений; полковник Семен Галицький; військовий суддя Павло Головатий; писар Степан Ніс; писар Дем'ян Тре-

тяк; осаули: Лаврентій Довгий, Софрон Чорний, Степан Гелета, Іван Усенко і інші.

Ще треба тут зазначити форму зірок, місяця і хреста, які приходять на прапорах. Місяць мальований у формі новика (чвертьмісяця), оберненого на ліво так, що він звернений до хреста, який намальований біля нього у тій самій величині.

(Календар «Канадійського Фармера» 1964 року)

Петро Карманський

ПРИСЯГА УКРАЇНЦЯ

На кров народу, в боротьбі пролиту
На честь батьків, що вольними жили,
На рідну скибу, морем сліз политу,
На заповіт борців, що полягли —
Я присягаюся і клянусь.

На землю предків, що мене кормила
І зберігає прах моїх батьків,
На гін до волі, що людині мила,
На ненависть до вражих гайдуків —
Я присягаю і клянусь.

На кров гетьманів, що пливе нам в
жилах,
На Жовті Води, Корсунь і Батіг,
На горду славу, що живе в могилах

І жде нових носителів своїх —
Я присягаю і клянусь.

На синьо-жовтий прапор України
На честь козацьку й гордість бойову,
На воскресіння Рідної Країни,
На все, що чесним і святим зову —
Я присягаю і клянусь.

Не дам поганьбити могого роду!
Піду на муки і на ад терпінь —
Та не скорюся, не зігнуся!
Так мені рідний поможи, народе,
І ти, всесильний Господи! Амінь!

(З «Шляху Перемоги», 1975 р.)

«У державно думаючої людини серце мусить бути в голові»
Наполеон

Щоб людина була щаслива треба заповнити її руки працею, серце —
любов'ю, розум — метою, пам'ять — корисним знанням, майбутнє —
надією а живіт — поживою.

Д-р Франк Крен

«Українське Вільне Козацтво, як організація понадпартійна, не вступає в ідеологічні дискусії і порахунки партій . . .»

Військовий Отаман УВК Іван Цапко

Ген. Штабу Генерал Павло Шандрук
Командир Української Національної
Армії

ВО ІМ'Я ПРАВДИ

З нагоди Нового Року мимоволі залітають думки в минуле і зокрема зупиняються на тих недавніх ще моментах, коли ми ще були активними на полях боїв проти нашого і світового ворога червоної Москви. Згадуються славні епізоди з тієї боротьби та приходять думки про організованих її учасників-українських вояків. Такою нашою великою організованою силою за Другої світової війни була Українська Національна Армія, якої я мав честь бути Командиром. І дивно мені стає, чому ще й тепер існують між нашими журналістами людиці, які всякими способами стараються понижувати історичне значення УНА і її дій. Коли ж між тими людьми є й такі, що самі дезертирували від участі в боротьбі за волю України за тих часів, то такі «журналісти», імени яких не варто згадувати, бо до тієї боротьби тоді й не придивлялися і не знають її славних епізодів, а тепер стараються зменшити склад нашої історичної Армії УНА. Вони хоч тим хочуть фальшиво записати «для історії» і показати тим, мовляв, непопулярність бойового руху наших народніх вояцьких мас в наставленню до УНА. Такі неправдиві дописи «внявляють», що УНА складалась, мовляв лише з одинокої дивізії «Галичина» та що «з моїм до Дивізії приїздом нічого не змінилось».

Тому, на порозі Нового Року, щоб Шановні Читачі знали й пам'ятали це, хочу для історичної правди спростувати бодай цю брехню і подаю слідує.

Українська Національна Армія за Другої Світової війни складалася із двох дивізій — «Галичина» і «Вільна Україна», якою командував полковник Петро Дяченко (Див. «Вісті Комбатанта» ч. 4 — 1972 р. ст. 8.), а яка зпо-

чатку мала назву «Окрема Проліпанцирна Бригада УНА» (див. допис майора В. Гладича ч. 5. «В. К.» за 1971 р. стор. 73-75). Там же пише Р. Крохмалюк. Крім того, все докладно є описане в «Армс ов Валор» (моя праця) та в ряді ріжних статей ріжних авторів, зокрема полк. М. Ліщинського.

Можна мати анімосію у відношенні до мене, але не можна її мати відносно подій історичного всенационального значення, якими була УНА та її складові частини.

Крім згаданих двох дивізій були заплановані полки, один з них з 5.000 людей під командою полковника Ф. Гудими, спадунова бригада отамана Б. Боровця, Українське Вільне Козацтво полк. П. Терещенка, протилітакова батарея та інші. Всі ці згадані формації підпорядковувалися Команді УНА телеграфічно, або через радіо.

Другою неправдою є, що не вся Дивізія «Галичина» присягала на вірність Українському Народові та Українській Державі. Присягав резервний полк, від полків, що тримали фронт присягали зі зброєю репрезентаційні сотні — бо хіба ж такий лише неук може думати, що полки, що стоять в окопах на фронті могли опустити фронт. Втім випадку проявляється у такого автора, що його ім'я негідно й назвати, його скритий жаль, що я знівечив присягу Гітлерові . . . Дуже миродайним є спогади поручника Р. Лазурка «На шляхах Європи». Треба їх читати.

Інший «анімосист пише («Свобода». 208. 1974), що не Пала Пій XII, урятував Дивізію «Галичина» з полону в Ріміні, а Єпископ І. Бучко. Саме Єпископ Бучко у відповіді на лист Генерала Шандрука пише до нього: «Вісті Братства» (Німечина ч. 126 стор. 67) "сподіваюся, що заходи Св. Отця увін-

чаються успіхом». Єпископ Св. п. І. Бучко на терені Ватикану не мав бо й не міг мати жодних політичних або дипломатичних контактів, зокрема як екз. Єпископ, і вибрав єдину можливу дорогу для рятування Дивізії. О. др. Білянч (В. Комбатанта ч.6.1974 ст.82) прямо говорить, що Св. Отець в тій справі призначив був для Єпископа І. Бучка нічну (!) авдієнцію, отже справа була так пильною, що неможна було відкладати на наступний день.

Що ж до змін в Дивізії, то треба опертись на різних спогадах і дописах. Рекомендується: «За стрілецький звичай» О. Лисяка, дивізійного репортера . . . Поручник Р. Лазурко і ред-

актор О. Лисяк — то бойові старшини Дивізії. Зрештою, треба уважно прочитати книжку майора В. Д. Гайке, що на стор. 196 пише — . . . «спонтанно вітали» . . . Зокрема статті Полковника М. Ліщинського.

Все це справа Редакційних Колегій, які нічого не знають, бо нічого не читають а все історію починають від себе та друкують все, щоб лише заповнити сторінки своїх часописів. . .

На ці «історичні дописи» дали вияснення гонорового але не прагматичного характеру Полковник Інженер М. Ліщинський та Сотник Інженер Б. Підгайний у Вістях Комбатанта.

«Козак платить завше вірністю і вдячністю тим, хто були для нього добрі»

Д-р Дмитро Донцов

інж. Евген В. Курилюк.

МОЇ РІЗДВЯНІ СВЯТА НА КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ Р. Б. 1938

Мою річну відпустку 1938 рішився я провести на Карпатській Україні, щоби при цій нагоді поклонитися нашій молодій Державі. Я їздив звичайно до моєї матері та рідні до Коломиї, але тоді була там Польща, а поляки дуже скорі до арештування кожного українця, хто приїздив із другого боку.

З початку дістався я до Хусту автомодішнього міністра п. Юліяна Ревая, котрий мав мене на оці на пост шефа туристичного руху на Карпатській Україні із летунським майданом в Ужгороді.

Побув я в Хусті день-два та поїхав далі до Рахова, де високо в горах була т. зв. «Меркова Хата», де можна було дістати нічліг а то й харч і там я задумував лещетувати.

Плян був йти на верхи зараз на перший день Різдвяних Свят, але як прий-

шов Святий Вечір, а я почув нашу коляду, то мене так схватило за серце, що я таки зараз долучився до першої групи колядників, що набинулась, та пішов з ними колядувати. Все йшло так, як бувало колись в нас в Коломиї, ото в мене наразі відпала охота йти лещетувати в гори.

Замешкав я в місцевому готелі, а на другий день рано пішов до церкви, щоб по нашому Богу помолитись. Там стрінув я моїх знайомих а саме п. д-р Фрищина та інж. Томоруга, котрі мені оповіли, що в Рахові є якийсь репортер одної, великої американської газети. Цей добродій попав в лабеті якогось «тутешняка» — москвофіла, котрий був колись в Америці, та говорив по англійськи. На погляд американського репортера був це місцевий чоловік (котрого він сам собі підшукав) та подавав йому «по правді. міс-

сцеві інформації, котрі американець в добрій вірі записував як цілковито правдиві, зібрані на місці, для подавання звіту до його редакції.

Як п. Фрищин так і п. Томоруг були переконані, що він там понаписував тенденційні речі, ворожі українському народові та державі. Я вже тоді говорив по англійськи, отже вони запропонували мені, щоби я тією справою занявся.

Якось я із нашим американцем познайомився і десь через день-два прийшла розмова на його артикули для американської газети, котрі він дозволив мені переглянути. Богато дечого було там подано неправдиво та доволі ворожо для нашої справи.

Я старався багато річей пояснити йому, як воно в дійсноє, але він мені відповів, що я не тутешній, але із Галичини та націоналіст, насланий сюди, щоби творити штучний настрій.

Не було ради, треба було обов'язково направити розум американця та навести його на справедливую дорогу.

Щоби опрокинути його закид, що я якийсь «насланий» націоналіст, запропонував я йому, щоб ми зайшли у вечері до любої хати, після його вибору, щоби переконатися, що я говорю тою самою мовою, як місцеві люди, та знаю всі місцеві звичаї.

Зайшли ми в хату, де із п'ять здорових гуцулів ще «досвятковували», та співали коляди, аж хата тряслась.

Не шкодило це «співання» дітям господаря, котрі мальовничо розкинулися, хто на постелі, хто на припічку, та спали здоровим сном, не шкодило їм ані світло, ані «потужний» спів.

Поздоровкався я з дядьками, представив американця а вони зараз же запросили нас до гурту. Пішла кругом теж чарка, слово по слові, коляда по коляді, ото за хвилю мій американець переконався, що я не «насланий» але таки свій — рідний.

На другий день ми наше інформативне ходження продовжували і прийшла мова на націоналістичний привіт

«Слава Україні». Він твердив, що це щось такого, як німецьке «Гайль» і треба було йому пояснити, що це наше, християнське поздоровлення є «Слава Ісусу Христу!» котре задля великої радості з причини проголошення самостійности Держави вживається паралельно із поздоровленням «Слава Україні!» Що було загально прийнято.

Згодились ми, що запитаємо першу зустрічну людину, хто б вона не була, та переконаємось, як воно власне є. Якраз надійшов проти нас якийсь старший школяр, але нім ми його зупинили, він перший поздоровив нас словом «Слава Україні!» І тут я виграв. Мій американець зачав мені зовсім довіряти, та після девізи, що гоноровим обов'язком кожного репортера є подавати відомости «по правді Божій», він багато дечого викреслив та змінив у своїому звіті до газети. Навіть його син (він подорожував «Стейшен» вагоном із двома членами рідні) носив гордо відзнаку Українських Націоналістів, котру я йому почепив.

За пару днів я таки пішов лещетувати в гори, до Меркової Хати. Там крім господарів нікого не було, але я самоту люблю, ото я там дуже скоро загосподарювався. Сніг був знаменитий, погода величава, ото я вганяв на лещатах попід верхами уволю та до вподобання. Десь через день прийшли ще два лещетарі, Українці, котрі представилися мені як «Щука і Волянський». Оба були незрівняні лещетарі, котрі проїздили велике віддалення та різницю висоти меж Мерковою Хатою та Раховом щось лише за 20 минут. Слабший лещетар не мігби на це відважитись, бо траса була дуже стрімка та небезпечна.

«Щука» тоді трохи налягав на ногу (мав її, мабуть, трохи звихнену) але сердито не звертав на це уваги.

Доперва пізніше довідався я, що я мав честь зустрічатися із лицарської слави, пізнішим генералом Романом Шухевичем, котрий представився мені як «Щука».

Антін Кущинський
 кол. Командир Гуцульського Коша
 Карпатської Січі в Квасах

ПРО БОРТЬБУ КАРПАТСЬКОЇ СІЧІ

Автор спогадів
Світлина з 1939 року

Одним з найкращих періодів мого життя й радісної праці для Рідної Справи були часи мого побуту в Карпатській Україні. Про те я написав збірку статей та спогадів під загальною назвою «*Країна чарів і завзяття*». Замість ілюстрацій помістив там малознані вірші тодішніх місцевих поетів та народні пісні незнаних авторів. Ця недрукована досі збірка складається з двадцяти розділів. Щоб вшанувати на сторінках «Українського Козацтва» славні березневі дні Карпатської України, подаю тут один з тих розділів під повищою назвою...

Події в Карпатській Україні 1938-39 років великої історичної ваги та міжнароднього правового значення відбувались на тлі гарантії недоторкальності кордонів новоствореної держави.

Тоді вірилось, що підписи міністрів закордонних справ таких держав як Італія — граф Чіано та Німеччини — фон Ріббентропа по, так званому, Віденському арбітражу 2 листопада 1938 року були вистарчаючою запорукою.

Але в той час поза міжнародніми правовими нормами, обидва тодішні диктатори — Муссоліні й Гітлер погодились на мадярську окупацію Карпатської України. На тій власне підставі що дали, то все в більшому масштабі продовжувались мадярські й польські терористичні напади під плащиком диверсійних і ніби безвідповідальних банд, але під проводом дійсних військових старшин і то після відповідного вишколу тих відділів на території Мадярщини.

Польська армія скупчується коло північних і західних кордонів Карпатської України. Про це ми мали певні відомості.

Мадярська армія, приготована до наступу, чекала на південних кордонах Карпатської України вже за кілька днів перед 15 березня 1939 року.

Обидва сусіди — Польща й Мадярщина розвинули скажену радіопротипаганду серед суспільства своїх держав проти Карпато-Української Державности.

Парляментар Мадярщини пропонує нашій владі піддатися і знову прилучити Закарпаття до Мадярщини ніби на правах автономної країни. Після нього німецький консул відвідує Президента о. Волошина й доручає йому телеграму Гітлера з порадою передати владу Карпатської України без бою мадярам.

Міністер Карпатської України генерал Прхала, призначений пражською владою, він же комендант всіх чесь-

ких військ розташованих в Карпатській Україні, опинившись відрізаним від Чехії Словаччиною яка також оголосила себе самостійною державою під опікою Німеччини, залицяється до мадярів і поляків. Його військо та прикордонна сторожа спершу неохоче, а потім і зовсім кидають обороняти кордони Карпатської України. Мало того, вони готуються передати всю свою зброю мадярам і полякам і рішуче відмовляються здати її або просто залишити Карпатській Січі.

Уряд Карпатської України відмовляється підписати капітуляцію та проголошує займанцеві оборонну війну. Карпатська Січ взялася за зброю, яку лише могла роздобути, і кидається на захист рідних прав і власних вольностей, на захист кордонів, бо чеські війська й їхня прикордонна охорона покидають обороняти наші кордони.

Отже, тут, на Карпатській Україні, а нігде інде розпочалася Друга світова війна. Карпатська Січ це перша армія, що збройно виступила проти плянів Гітлера, конкретно — проти перших військових дій сателіта Німеччини, то є проти Мадярщини в обороні прав українського народу на своє самостійне державне життя. Це міжнародний історичний факт величезної ваги, який не можна заперечити і забувати та легковажити і усукромнюватися, коли прийде до остаточної розв'язки проблем Сходу Європи, до розв'язки того питання, на якому на овиді намічається Третя світова війна. Про цей факт повинні знати всі свідомі українці, а в першу чергу наші політичні діячі. Цей факт треба все ставити перед очима і перед увагою представників теперішньої американської потуги: їхніх політиків та військових авторитетів.

□

В перші ж дні руху Карпатської Січі були не до вподоби мирним плянам чеського генерала москвофіла Прхали. Вони компромітують його, здава-

лось, владні й авторитетні зарядження та погодження з поляками й мадярами. Тому він рішає негайно ліквідувати таке, на його думку, свавілля Карпатської Січі. Його війська, модерно озброєні, нападають в Хусті на мало озброєні січові відділи. На вулицях Хусту ще 14 березня 1939 року зводяться бої, а вірніше — масакра чеського війська над січовими відділами, що лишались в Хусті на вишкোলі. Ті січові відділи складались з старших пластунів та шкільної молоді і перебували в Січовій Гостинниці в центрі міста.

Чеські вояки викидають тих юнаків, часто майже дітей, з третього поверху того будинку на бруковану гранітом вулицю, кольбами розбивають їм голови, давлять, трощать їх танками.

В той день відзначається уперта боротьба майже до загину так званої «Летючої Ескадри», як себе охрестила група артистів аматорів, що перед тим провадила своїми театральними виставами національну пропаганду по цілому Закарпатті. На чолі тої «ескадри» був завзятий артист з покликання й по освіті, імя якого збереглося в моїй пам'яті, чи може його псевдо — «Діма». Він сам був ранений при обороні Січової Гостинниці.

Тоді ж на вулиці Хуста впав смертю хоробрих кадет Пікскільської Військової Академії в ЗСА Петро Лисюк, син відомого мецената українських культурних установ і директора українського музею в Онтаріо (Каліфорнія) Каленика Лисюка. Петро Лисюк, приїхавши з батьком на Закарпаття, фільмував 14 березня, як січовий звітодавець, ті вуличні бої січовиків з чеським військом і при тому впав на полі слави від чеської кулі.

Незначний відділ до 80 душ старших віком січовиків вояків бороняться в будинку Головної Команди Січі проти переважаючого числом і зброєю чеського війська. Бороняться аж до останнього, аж уже в коридорах

Старовинний замок на горі в м. Хусті столиці Карпатської України.

Зліва на краю гори є братська могила Карпатських Січовиків, в якій поховано 150 Побратимів, що впали на полі слави в боях вночі з 13 на 14 березня 1939 року.

Зправа на краю видн маленьку церковцю з цвинтарем, на якому є могила з 1938 року сл. п. Полковника Миколи Аркаса. Його було поховано з відданням йому належних військових почесностей чотою Карпатських Січовиків і Чехословацьких вояків під командою чотаря-аспіранта Івана Сарвадія.

будинку, коли ворог дістався вже до будинку. На чолі того відділу був Михайло Колодзінський-Гузар. Боронять вони зброю, здобуту перед тим у чеському складі на підставі дозволу Президента о. Волошина. Боронять і перемагають і з тією зброєю вже на другий день, то є 15 березня спішать на мадярський кордон боронити свій край.

15 березня 1939 р. січовики перемогли й стали панами ситуації в Хусті та всередині країни. Вони розброюють менші чеські відділи та чеську жандармерію.

Більші чеські військові відділи спішно простують до Румунії, здають румунам свою зброю і за ту ціну тікають окрешною дорогою до Чехії.

Тут не можемо не згадати про Вельмищановного батька згинувшого героя Петра Лисюка, а саме про директора Українського Національного Музею тоді в Онтаріо, Каліфорнія, Каленика Лисюка.

Не дивлячись на таку трагічну подію, як смерть сина, Каленик Лисюк опанував себе силою волі і вже за кілька днів продовжував виконання цілі свого приїзду в Карпатську Україну і фільмував засідання Союму Карпатської України. Пізніше, коли Хуст покидали останні відділи Карпатської Січі, він приєднався до них і з ними відступав через гори й ліси за кордон до Словаччини. Тоді при відпочинку в лісі сидючи коло ватри між січовиками написав такий вірш:

ОСТАННІЙ БІЙ В КАРПАТАХ

Далеко в горах на Карпатах,
Де мряки стеляться, в огні
Коло ватрів Січ сиділа
В задумі тяжкій і сумні...

На лицях втома, нема страху,
За волю жертвують собою
Холодний кріс стискають руки
Чекають розказу до бою.

Далеко в горах на Карпатах,
Де лісом буря колисала,
Там далеко серед гір
В нерівнім бою Січ вмирала...

Вже буря в горах затихала
І клич до бою не лунав,
Лиш тихо ватри догаряли
І сум Карпати обіймав...

Генерал Прхала передав мадярам також безліч амуніції, як відкупне за своїх земляків — чехів, що через брак транспорту ще лишались тимчасово в Карпатській Україні. За те мадяри чехам не робили жадних прикрощів, їх не турбували.

День 16 березня в Хусті й околицях проходить в горячковій підготовці січових відділів та в постачанню амуніції. Те енергійно виконують українці, колишні учасники Визвольної боротьби України: полк. Василь Филонович і пор. Григорій Божок.

Вранці того ж дня ново-озброєна січова формація виступила з Хусту до Королева над Тисою на допомогу нашим частинам, що здержують наступ мадярських військ на столицю Хуст. Імя тієї формації: «1-ша сотня 1-го батальйону». Першу півсотню веде поручник Григорій Божок, а другу поручник Володимир Вільчик. Обидва вони інженери Української Господарської Академії в Подебрадах в ЧСР, а тепер оборонці Карпатської України, як раніше були оборонцями Наддніпрянської України.

В склад цієї сотні вступив також ще старший старшина інженерних військ з Першої світової війни і теж учасник Визвольної Боротьби України і професор Української Господарської Академії Михайло Ливицький.

В той час на півночі, в околиці Торуня, на територію Карпатської України вдерлися частини польського війська. Їх завзято відкидають січові відділи Перечинської сотні.

На мадярському фронті відчувається відчайдушний опір обох армій: регулярної мадярської і нашої Карпатської Січі. Ведуться бої на двох відтинках, Іршавський відтинок перемогли мадяри величезними масами свого війська і наші січовики відступили на територію Словаччини під командою сотника Клименка. (Загинув від підступної польської кулі вже на еміграції в Мюнхені в літі 1946 року і там похований).

В ті дні Гуцульський курінь в Квасах був на поготові. Всі січовики були зібрані в «сільській хаті» та в ближчих до неї хатах. В селі і поза ним весь час ходили стежі. Штаб куреня містився в школі. Пізно вночі на 14 березня сидів я в канцелярії школи, провадячи шкільне діловодство. Несподівано до школи підїхало авто і вартовий січовик увів до мене побратима Вайду (згинув застрілений мадярами в с. Великий Бичків через кілька днів після цієї зустрічі). Прибув він з Рахова від Окружного Коменданта Січі з вісткою, що з Хусту передано таємну інформацію розвідчої служби, що поляки готуються несподівано напасти на Ясіня — Кваси щоб полегчити наступ мадярів на Севлюш-Хуст. Тому мені наказано організувати оборону проти поляків, маючи зв'язок з Гуцульським Курінем Січовиків з Ясіня. Зразу ж побратим Вайда відїхав з тим же наказом до Ясіня.

Так сторожеву охорону від польського нападу на східньому кордоні та оборону від мадярських терористів

**Василінка Шевчук-Кушинська
Кол. Чотова жіночого відділу
Карпатської Січі в Квасах на
Рахівщині. Тепер співробітниця
Адміністрації «Українського
Козацтва»
Світлина з 1939 року**

залізниці Кваси-Зімір тримають Гуцульські Коші, що існували в Ясіню і Квасах. Мій Квасівський Кіш мав участь від залізничної тунелі біля Кевелева через Кваси і далі поза міст на Устеріки-Рахів.

□

Бої за Королево над Тисою ведуться біля села Велика Копаня на так званому Красному Полі. Тут командує старий професор Учительської Семінарії в Севлюші Голота, учасник Визвольної Боротьби України, з своїми учнями, які стримують наступ мадярів. Участь в бою тут беруть діти. Коли не ставало дорослих, то вони хали скривавлену зброю упавших по-братимів та підносили її проти регулярної армії. Сюди прибувають все нові й нові наскоро зформовані поповнення січовиків з Хусту та з Велико-го Бичкова. Карпатська Січ переходить в контратаку. Напроти неї йдуть

змоторизовані частини мадярів. Скоростріли хрестять на всі боки.

Мадярські танки обходять січові відділи та засипають наших з трьох боків італійськими «дум-думками» (розривними кулями). Бій досягає найбільшого напруження. Одна сторона боронить свій край і міжнародне право, а друга користується з слабости молодого січового війська. Налітають мадярські літаки і кроплять наших з неба.

Січовики вже вистрілюють всі набої і пізній вечір припиняє бій. Мадяри вже в Хусті і кругом. Відступати нема куди, хіба лише через Тису в Румунію і туди рішались відступаючі січовики. Але румуни, перебравши зброю від січовиків, як того вимагали правила міжнародних приписів, видавали насильно січовиків мадярам, що було всупереч тим правилам і неліцарським вчинком.

Трупами карпатських січовиків застелене Красне Поле під Великою Копанею, а кров'ю забарянилась Тиса. А між тими трупами старших героїв лежать і тіла учеників Хустської гімназії, Мукачівської Торговельної Академії та Севлюшської, то є, перед тим Ужгородської Учительської Семінарії — це сотні дитячих та юнацьких рук, що рванулись за непосильною для них зброєю, вперто взяли її, залізно тримали в своїх тих чистих руках і загинули за Українську Ідею. А між ними і їхні провідники, їхні учителі. Там же упали смертю хоробрих професор Української Господарської Академії Михайло Ливицький та інженер Вільчик.

Загубились імена тих учнів українських шкіл, що впали в боях або були розстріляні та закатовані мадярами. А між ними навіть дівчата, що виконували зв'язкову або санітарну службу. Та не забудеться їхня слава, що як і слава крутянських героїв вічно житиме в народніх оповіданнях і легендах.

А. Дад в своїй книжечці «Чотири з тисячі», Прага 1941 р. пише: «Правду

знають тільки матірні сльози, що ллються по ночах.

Вайда Василь, Дангевський В., Колча Петро, Пекар Юрко, Козак Петро, Мольнар Петро, Салай Іван, Тегза Михайло, Тимошук Петро, Шкіряк Осип, Юда Михайло і багато інших імен яких ще не вдалося докладно встановити.

Народний переказ говорить, що їх було двісті. З револьверами та крісами, яких вони не могли належно в руках утримати, — залягли вони коло Королева над Тисою і там прийняли стотисячний наступ гонведів. Їх посікли з літаків та танків кулеметами, закидали гранатами та пороздирали вже мертві тіла багнетами. Тиса вийшла з берегів від крові дитячої, а військо далі покотилося, заливаючи плачем і кров'ю землю українську. Уночі зійшлися потайки батьки нещасливі, щоб дітей своїх поховати. Поховали їх гідно на горбі над Тисою, могили велику насипали, помолилися Богу та й додому сумно пішли.

Аж чують спів дивний з могили доноситься, тіни дітей їх встають із могили, з уст їх ллється гімн український «Ще не вмерла Україна і слава і воля» — ллється з дитячих грудей, а руки з погрозою туди ген витягаються, де на небі луни пожарів тремтять. Попадали всі вони на коліна та разом почали співати і молитися. Гімн скінчився і знову тиша настала. Ніч все накрила. І розійшлися батьки по домах. І здригнулося знов Закарпаття вісткою тою, бо кожний схотів чудо те бачити.

Сходилися селяни до тої гори, як на місце святе й там свою потіху знаходили і віру в те, що ще встануть січовики, а з січовиками встане й давня слава України.

Довідалися вороги про це все і заборонили під карою смерти сходитися до тої гори. Сотня вояків пішла, щоб лопатами могилу розкопати та тіла дітей до Тиси пскидати. Та роз-

гнівався Бог, вдарив громом у гору, поглушив їх і до Тиси вітром позмітав. Поплили ворожі трупи водою, а буря ніч цілу шаліла. На ранок ясне сонце зійшло і небо блакитне до українців всміхнулося».

**

Карпатська Січ відродила давню боеву славу Запорозької Січі. Вона відновила славу тих гуцульських формацій, що колись вмарширували в Париж і приймаючи участь в урочистому параді-дефіляді союзних військ, що перемогли Наполеона, гордовито поглядали на ту столицю та своєю піснею згадували про найкраще для них місто «Коломию» і про них тоді заговорили, що то славні «тирольці сходу».

Карпатська Січ відновила славу 85-го хороброго полку піхоти з Сіготу, що складалася з закарпатських гуцул який за Першої світової війни на Коль-Москіну коло Асіяго, не маючи амуніції, яку вистрілялили до останнього набою, камінням відбив наступ італійців. А пізніше за Української Держави на Наддніпрянщині з тих гуцулів було сформовано Гуцульський полк морської піхоти Чорноморської фльоти.

Карпатська Січ вплела новітній вінець слави до завзяття й беззастережної відваги Гуцульського Куреня Українських Січових Стрільців.

Карпатська Січ вкрила новою воляцькою славою і безсмертям на вічні часи існування Української Ідеї своїх старих, середніх, молодих і наймолодших вояків, колишніх мадярських, польських, московських і чеських і мадярських старшин, підстаршин і стрільців, а з ними українських пластунів та учнів закарпатських шкіл, що всі стали в ряди відродженої традиційно-історичної організації — Січі. Карпатська Січ відживила кров козацьку, кров лицарську...

В. Скорупський

В КАРПАТАХ

Соснам сьогодні не до коломийки,
 Їх навіть не бере охота.
 По всіх Карпатах, наче чудодійка,
 Єдина пісня — марш піхоти.
 По всіх Карпатах плач гіркий гуцулки,
 Сліди розгублені займанця
 Що куц, що-камінь, що-рівчак —
 притулки
 Непереможного повстання.
 Що-крок — набій заритий у стежину,
 На скелях кров, мов полуниця,
 А костей, а хрестів по угловинах —
 Хіба лиш Богу дочислитись.
 Вже бурі слабосиліші за герці,
 Спочутливіша ніч за днину,
 Як чудно! Й найрозгуленіше серце
 Над все милує Україну.

**

Але закарпатська боротьба на тому не кінчилась. Багато січовиків відступили в гори, в ліси і звідти організували партизанські напади. Вони ще довго й довго не давали мадярам хвалитися своєю перемогою. Пізніше та січова партизанка, набравши форму «Курія Карпатських Січовиків» була частиною Української Повстанської Армії, що й далі утвердила славу непоборної і невмирущої воюючої України...

На цім місці оповім ще про долю тієї закарпатської молоді січовицької, яка в ті жахливі часи під безпощадним мадярським нищенням, не пішла зразу в повстання партизанів, але тільки переховувалась по Карпатських лісах. Про її долю тільки пізніше через кілька років довелось нам довідатись з преси, а найкраще з уст кількох молодих людей, що все те самі пережили. Вони переборовши всякі пригоди, дісталися аж до Південної Америки і тут в Парагваї мені оповідали.

Довго вони переховувались в Карпатських лісах а потім перейшли безпритульними мандрями через Галичи-

ну на територію советської імперії. Там вони зголосились як «жертви мадярського терору» й «мадярського шовінізму» та надіялись на братське співчуття й довіря. Розуміється, що це була та частина молоді, що була трохи заражена комуністичною пропагандою. Але «совети» не виявились такими «люб'язними» і тих простодушних людей інтернували і вислали на каторжні роботи аж на кордони Монголії. Там вони працювали при будовах каналів або на сибірській півночі копали золото. Так, замість героїської смерти зі зброєю в руках, наші молоді люди легковіри гинули аж до 1942 року. Тим вони нагадували тих українських козаків, що колись гинули в болотах Московії, будуючи Петрові — катові України його Петербург.

В 1942 році, за тяжкої ситуації для московської червоної армії на проти-німецькому фронті, совети почали організувати в Бузулуку чехо - словацький корпус. Тоді майже всі українці - закарпатчане, як колишні чехословацькі горожани- щоб спастися від загибелі при сибірських каторжних роботах, зголосились до того корпусу, що командиром його був чеський генерал Свобода.

В р. 1943-му большевики перекинули цей корпус, що складався на 75% з українців, на фронт проти німців. В боях під Соколовим а потім під Києвом, в просмику Дукля в Карпатах більша частина тих закарпатських «чехословаків» згинула. Ті ж, що залишилися в живих, не хотіли після закінчення війни вертатися до рідних місць на Закарпаття, що було окуповане советами, а залишились та повлаштовувались на життя в Чехословаччині. Інакше, на рідних місцях большевицькі сексоти могли їх видати советській владі, прозрадивши їх не минуле: їхню колишню приналежність до Карпатської Січі чи інакших співучасників національного визвольного руху. Але частина з них, покутуючи свою минулу давню помилку, та

бажаючи відплатити москалям за минуле «приняття» в Сибірі, такі дісталися в 1947 році в Карпати і співпрацювали з Українською Повстанською Армією та захочували до неї і патріотичну чехо-словацьку молодь. А дехто, осівши на завжди в Чехії, просмикнулись потім на захід до Німеччини і далі через Францію та Іспанію при допомозі українських еміграційних організацій та при добродійстві Архiepіскопа Івана Бучка виїхали аж за океан.

□

Та повертають своїми спогадами в Карпатську Україну. Мадяри, запанувавши, нарешті, нашим краєм, розпочали свою азійську помсту і то не лише на полонених січовиках. Кари, арешти, тюрми, концтракти не минули всіх тих, хто був в Карпатській Січі, хто їй співчував, хто активно працював при розбудові своєї держави, хто був українським священиком, українським учителем, хто походив з Наддніпрянщини або з Галичини чи Буковини, за винятком лише тих, що своїм москвофільством або мадярофільством був знаний мадярам або мав на те докази.

Арештовували, били немилосердно, тортурували всіх: від священиків починаючи й дітьми кінчаючи. Особливо катівнею й кровоненажерністю відзначалися в'язниці і їхні кати у Великому Бичкові, в Рахові, у великому концентраційному таборі в с. Кривому, а потім у концентраційному таборі для полонених січовиків у Варю-Лопш в овечих кошарах мадярських графів жидівського роду коло міста Ніредгази в Мадярищині, де було ув'язнено коло п'яти тисяч січовиків. Спогади про цей табір подамо окремою статтею.

Масові розстріли й знущання доходили до страшних, садистичних форм і то зокрема у Великодні свята 1939 року, які так того року «відзначали» мадяри, недостойні після того зватися християнами, хоч вони називають се

бе католиками. Тоді загинуло понад три тисячі січовиків, а потім сім тисяч людей тяжко мучено в різного роду неволі.

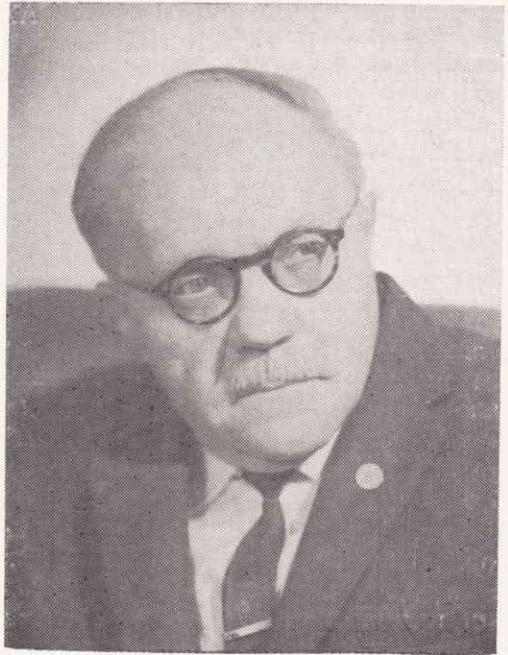
Серед так замучених і розстріляних були вірні сини всіх українських земель. Для прикладу цієї кровної соборности згадаємо з наддніпрянців Михайла Лівницького, Миколу Литвицького, з галичан — шефа штабу збройних сил Карпатської України Колодзінського разом з іншими 15 січовиками, Зенона Коссака - Тарнавського радіоспікера уряду Карпатської України, буковинця — Остапчука управителя школи. А закарпатського українця Олексу Блестіва мадяри розпилили пилою на кілька частин. Назвемо для прикладу ще таких закарпатчан як поручника Карпатської Січі Федора Тащинця, Василя Вайдю, Колча Петра і інші, інші разом три тисячі душ з різних українських земель, різних віровизнань, різних політично-державницьких переконань.

В числі розстріляних та закатованих були навіть дівчата січовички, що за днів збройної боротьби виконували зв'язкову, пропаганду, санітарну та господарську службу. Зокрема так загинув гурток січовичок в столиці Хусті. Це був гурток, що присягнув помститись за своїх замучених братів, похованих у спільній могилі на горі коло руїн Хустського старовинного замку. Ці дівчата рішили відповісти «на око» прихильно до залищань старшин мадярської залози, поставленої в Хусті. На їхні безчесні домагання «любови» дівчата виходили з тими старшинами на пізно-вечірні прогульки до руїн замку серед лісної околиці. Там чекали на те свої хлопці січовики партизани, нападали на мадярських старшин і їх відправляли на той світ. По кількох таких випадках мадяри дослідили де зникли їхні кілька старшин і тяжкою смертю покарали тих безстрашних і запеклих в святій помсті гордих доньок нашого народу.

СТАРШИНИ УВК УЧАСНИКИ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ

Почесний Козак Генеральний Хорунжий УВК Петро Смородський Контролер Куреня ч. 15 Гетьмана Петра Конашевича - Сагайдачного. Кол. Начальник Канцелярії Головного Державного Інспектора Військ УНР, кол. Начальник Канцелярії Головної Мобілізаційної Управи Військового Міністерства УНР. Учасник Зимового Походу. Має відзначення: Орден Залізного Хреста, орден Симона Петлюри та Воєнний Хрест

Д-р мед. ОСИП МЕНЦІНСЬКИЙ Пполк. УВК Отаман Куреня ч. 7 ім. Полковника Івана Богуна в Перт. Зах. Австралія.

Родився 9 листопада 1901 р. на Лемківщині в с. Гневош, псв. Сянік, де його батько був укр. кат. парохом. Середню освіту здобув у Державній Українській Гімназії в Перемишлі. В січні 1919 р. з 7-ої класи вступив доброволь-

цем до У. Г. А. і короткий час перебував на вишколі в скорострільній сотні 5-ої Сокальської Бригади. Потім, зогляду на стан здоров'я, приділений до Полевого Шпиталю тієї Бригади, з яким перебував у фронтовій зоні під час боїв на польському фронті; відступ до Збруча, Чортківський пролом і наступ У. Г. А. на Захід, другий відворот і перехід УГА за Збруч. Наступив похід злучених Армій на Київ, який відбув у тому ж Полевому Шпиталі. В часі відвороту зпід Києва захворів на поворотний тиф, який перебув у лічниці в Могилеві. Тоді був приділений на службу Команди Етапу УГА і був підвищений до ступеня однорічного вістуна. Наступив відступ до Рибниці і невдала спроба переходу до Румунії. Опісля в Ч. У. Г. А. як комендант відділу зв'язку (телефонічний відділ) 11-го Перемиського полку перебував весь час на фронті. По переході Ч. У. Г. А. на сторону Дієвої Армії УНР був командиром того відділу аж до розброєння УГА польською армією Галлера на весні 1920 р. після Варшавського договору.

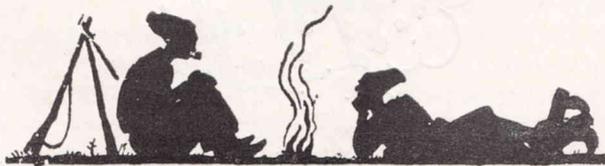
До польської неволі попав із цілим 1. Корпусом і тоді мав ступень Підхорунжого. Перебув польський табір старшин і аспірантів в Тухолі на Поморю до весни 1921 р. По звільненню з полону вступив до 8-ої класи гімназії, яку закінчив матурою в 1922 р. Був студентом Українського Тайного Університету. Не хочачи йти до польського війська, втік до Гданська, звідки переїхав до Кенігсбергу, де скінчив медичний факультет у 1930 році. Нострифікував мед. студії на Ягайлонському Університеті в Кракові в 1934 р.

після чого був лікарем коло Тернополя, потім в Устріках Долішніх біля Хирова, звідки в липні 1944 виїхав на еміграцію до Німеччини, а в 1949 р. до Австралії.

Член-основник 7-го Куреня УВК, тепер Отаман Куреня.

Сотник УВК Мирон Лепак
в реєстрі Куреня ч. 1 ім. Князя Дмитра
Байди - Вишневецького.
Секретар Нагородної Ради Хреста
Українського Козацтва
Кол, Чотовий Карпатської Січі в 1939
Поручник 1-ої Української Дивізії
УНА в 1944-45 рр.
Має відзначення: Хрест Українського
Козацтва, Хрест Карпатської Січі,
Военний Хрест і медаль Св. Архистра-
тига Михаїла

С. Наріжний

МОСКАЛІ В УКРАЇНСЬКИХ ПРИКАЗКАХ

Мабуть найнегативніше представляються в українських приказках москалі. Українці навіть дітей своїх страхують москалями, а відомо, що для залякування звичайно вживають найстрашніших речей. «Віддам москалеві» «москаль зість», «Тікай — москаль вуха відгризе» й т. п.

Москаль представляється гірше чорта. «Тату! тату! Лізе чорт у хату!» «Дарма, сину, аби не москаль». Від москаля можна сподіватися тільки лихого. «Москаль з бісом порадились та на лихо й понадились». Поняття москаля в українських приказках взагалі суперечить поняттю доброго. «Хоч добрий чоловік та москаль».

Особливо багато маємо приказок про злодійкуватість москалів. В уяві українського народу москаль злодій з природи, злодій непоправний. «Мабуть москаль тоді красти перестане, як чорт молитись стане». «Ти москалю, й добрий чоловік та шинеля твоя злодій.» «Москаль чоловік добрий та руки у нього довгі». Москаль краде до сконало. «Коли чорт та москаль що вкрали, то поминай як звати». «На вовка помовка, а москаль кобилу вкрав.» Про мастака злодія кажуть, що «він так намоскалився, що й з підживого п'яти ріже». Москаль ніби на те й на світі, щоб красти. «Для того й уланчики, щоб запирали чуланчики». В наших приказках зустрічається багато й інших посвідок московської злодійкуватості, «Виджу, що чорт москаля ніс в хижу». «Не за те москаля б'ють, що краде, а за те, щоб умів кінці ховати». «В умілого й долото рибу ловить». Для останньої приказки в збірнику подане й пояснення. Якось зустрівся москаль з чумаками, що везли рибу. Розбалакались. Москаль і взявся навчати чумаків ловити рибу

долотом, а тимчасом інші москалі виїшли з засідки, повідбивали долотами дошки й забрали з возів чумацьку рибу. Не відомо, чи прищепилася українським чумакам ця московська наука — російські пословиці про злодійкуватість "хахлів" не згадують.

Так само докладно, як і злодійкуватість, підкреслюється в українських приказках і брехливість москалів. «Москаль світ пройде та назад не вернеться». «Коли москаль каже, що сухо, то піднімайся по ухо» або «не вір, як каже, що сухо — то напевно буде по ухо»; а в інших місцях — «Як москаль каже, що сухо, то піднімайся по самі уха та ще замочешся». Про брехливих, непорядних українців говорять, що «у них драгунська совість». Москаль брехливий, так само, як і злодійкуватий, по природі. «Москаль тоді правду скаже як чорт молитись стане». «Бреше, аж Москву видно». «Москаля підвіз». «Підпускає москаля». — Все це говорить про брехунів.

Москаль-прицепта. «рив'язався як москаль». «Оце пристав як пеня московська». «Од чорта одхрестишся, а од москаля не одмолишся». «Московська напасть». В приказках рекомендується не мати з москалями нічого спільного. «Від москаля поли вріж та тікай». «Варив чорт з москалем пиво та й солону відрікся». Москалеві не вір, будь з ним дуже обережний. «З москалями бувай, камінь у пазусі тримай». «З москалем дружи, а камінь за пазухою держи».

Москаль прилізливий: «Де голова не лізе туди москаль улізе». Він задавакуватий, хоч задаватися фактично і нічим, хіба що злиднями. «На гріш амуніції, на десять амбіції». «За москалем панство: коло ноги ремінець і все господарство». «Москаль ликом чва-

ниться й кожному під ніс з ним пхається». «Розходився як московський постіл».

Москва злиденна й ледача. Москва на злиднях збудована та злиднями й годована». «Їв би москаль сало та ба». Щоб поглузувати з ледачого, українці кажуть: «Ну, хлопці, його пора в московію послати — там з нього буде пан». «Москаль ликом в'язаний, у ликах ходить та й всіх у ликах водить». «Ну вже як хто скаже — як у нас в Расеї (гарно-б то так!), так слини в рот набери та й тікай». Про ледачих, лінивих наші люди кажуть: «Юшки московської ухватив».

Москаль невдячний. «Служи Москві, Іване, а вона-ж його гане». «Москалеві годи, як трясці, а він все бісом дивиться».

Про знамениту московську лайку гадується в таких приказках: «По московському лає». Москаль викрутнями перебувається, тим-же він скрізь погано лається.

Натякається в приказках і на московське хабарництво. «Москаль не чорт — ладану не боїться, від нього треба відкупитися».

Відбилися в українських приказках і московські постої, під час яких москалі обідали населення й коверзували ним, не маючи на себе управи. «Москалики-соколики, позаїдали ви волики, а як вернетесь здорові, то поїсте і корови». «З салдатом не з своїм братом не тягайся». «Не приходиться москаля дядьком звать, а все дяюшка». «Попамятаєш московський місяць». Москаль невблаганий. «Москаль не свій брат — не помилує». «Москаль сльозам не вірить». «Москва на сльози не вдарає».

Українці не признають за москалем розуму, а лише велику хитрість: «Москаль як ворона та хитріший чорта». «Москаль козака як раз огудить, а москаля й сам чорт не одурить». Москаль уважається дуже обережним: «Москаль знає та ще питається». «Невже-б то москаль та дороги не знав?

ума питає». Про «задній ум» москаля нагадує така приказка: «Коли-б знаття де упаду, то соломи-б підстелив». В зв'язку з цим оповідають, що один москаль, як летів з черешні, то все кричав "Соломи, соломи", а коли гепнув на землю "Не нада уж!"

Ів. Нечуй-Левицький у своїй студії говорить, що при такому відношенні до москаля наш народ усе-ж уважає на його силу. Мені здається це твердження, поскільки воно опирається на народній творчості, зокрема на приказках, не зовсім правдивим. Справді, українці ніби вважають на силу москаля, але ставляться до неї скоріше іронічно, глузуючи, ніж поважно. «Іде москаля як трави». «Не великий москаль та страшний». «Чорт-зна що в лаптях та й те москаль». «Як маєш кланятись лаптю, поклонись краще чоботу».

Є чимало й інших приказок, які більше або менше виявляють українське відношення до москалів і Москви. З них наведу деякі. «Скоро взяв московську сумку, то й за чортову думку». «Хоч убий москаля, то він зуби вискаля». «Московський час, як жидівський зараз». «Московський підожди». «Віддам москалеві за спасибі» (натяк на московське здирство). «В Москву з грішми — з Москви з вішми». «У ляхів пани, на Москві — ребята, у нас — брати». «Москаль казенна річ».

Уява про москаля, як вона відбилася в українських приказках, не розходить й з іншими свідченнями української народної творчості. З українських казок про москалів більшість присвячена злодійкуватості москалів. Серед нашого народу ходить багато різних переказів про бородача-кацапа з ножом за халявою. Оповідается про те, як подорожні українці заїхали на ніч до москаля і як крізь сон почули дзвеніння ножів і голос дитини — «Тятка, зареж хахла! Я люблю, как он трепещеться».

(Календар

«Канадійського фермера» 1966 р.)

ДЛЯ КОЗАЦЬКОГО ЮНАЦТВА

Захарій Різників

Сотник УВК

Голова Філії Українських Комбатантів
у Греноблі, Франція

ШЛЯХ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

Вже не один спогад зі свого довгого життя подав я на сторінках преси, але залишився ще один, для мене найцінніший. Це спогад який яскраво наświetлює той шлях, що привів мене до пізнання себе сином великої Української нації та вселив в мене прагнення працювати для неї.

Родився я на славній Запорозькій землі і був останньою дитиною у батьків, що мали семеро дітей. Батько Пилип походив з Запорозьких козаків а мати Наталка з давньої козацької шляхти — з роду Генерального Судді Гетьмана Полуботка. Коли батько й мати вже були в старшому віці а мені було три роки, то лишилося мені в пам'яті що вони мали ще назвисько Чорниші. Дід мав високу адміністративну посаду а на старість купив велику ферму і гоподарював. Мав він трьох синів і чотири дочки. Синам дав вищу освіту і вони теж мали посади; губерніяльного агронома, слідчого і комерційного радника. Мати моя, яку батько дуже любив, освіти не мала а працювала на господарстві доки одружилась з батьком — купцем. Дідова ферма була недалеко від нашого міста, яких 15-17 верст, але до неї шлях йшов через великий густий Самарський ліс.

Місто наше звалось Самарська Паланка, а по зруйнуванні Січі названо його — Новомосковськ. Вулиці в ньому звались: Гетьманська, Січова, Запорозька і т. п. і так ті назви залишилися й тепер.

По старій традиції, майже щороку на Різдво мати возила до свого батька

вечерю. Коли я вже мав один рік, вона взяла й мене, щоб показати дідові. На Різдво, як то буває на Україні, було зимно і випав сніг. Дорога недалека, то ж виїхали по обіді. Візник, що служив у батька знав дорогу добре. Коли вїхали в ліс, погода змінилася, раптом почав віяти вітер і падати густий сніг, який перейшов у метелицю. Санки замітало снігом та це не було страшно, бо кінь був добрий. Але на біду візник згубив шлях, почав крутити в лісі то на ліво та направо. Довго шукали шляху а тут вже наступав вечір, стало темно. Мати, хоч була добре одягнена в лисячому кожусі, але вже почала мерзнути, візник так саме. В той час кінь почав нервуватись і почулось виття вовків, бо вони ще водилися в Самарських лісах. Кінь сильно потяг санки і вже, не слухаючи візника, біг сам, а ззаду все чулося вовче виття. Нараздишло вдарилося об дерево й сани стали. То були двері лісничівки. Візник почав кричати о поміч, а лісничі собаки, почувши вовчий дух, почали гавкати й вити. Тут вийшов лісничий зі світлом і зі своїм сином з рушницями, впустили нас, а самі з собаками атакували вовків, яких було троє. Одного вовка застрілили а двоє втікли. Нас, вже добре померзлих, висадили, нагріли гарячими напоями і поклали спати на печі. На ранок була ясна погода і ми приїхали до діда, розповіли про той випадок. Мама, розповідаючи мені про те минуле, казала що дідусь мовив, що то я малим причинився до спасіння і висловив думку, що «малий певно буде довго жити» . . .

Ще раз, але вже в літі, я гостював у дідуся, коли мав три роки. Тоді, як про те оповідала мати, я дуже задивлявся на образи — портрети колишніх гетьманів та січовиків, що висіли на стінах дідової хати. А коли служниця піднімала мене на руках до тих портретів, то я мацав по вусах лицарів а дідусь сміявся та приказував, що певно «з цього малого вийде козак!» . . .

Вся наша родина говорила між собою по українському, як і взагалі мешканці нашого міста. Тому, коли приходили з півночі кацапи на заробітки та говорили по своєму, то мене цікавило і я питав батька, що то за люди, а він казав, що то «не настоящі, як ми руські, а другі з холодної півночі люди!» . . .

Вже я учився в «Городській» початковій школі, що звалася імені «поета Пушкіна», але наш учитель був українець Кекало. Говорив він до нас завжди українською мовою, але викладав науку російською (московською) мовою, хоч багато з нас не могли добре вимовити «петух» (когут), «берозка» (берізка) і т. п. Кінчив я ту школу в той рік, коли почалася перша революція і жидівські погроми. Наш учитель нам вбив в голову, щоб ми в погромах не приймали участі і ми його слухали. . .

Одного разу я з товаришами пішов до літнього театру, де якісь артисти, що їх називали «малоросами» грали виставу «Гайдамак Гаркуша». Та вистава нас страшенно захопила, а мене особливо, бо я побачив на сцені такі одяги і зброю, що колись бачив у свого дідуся на портретах. Прийшовши додому я з піднесенням розказав батькам про те, що бачив в театрі і запитав, що ж то за люди, а мені відповіли, що то якраз наші люди і в старовину були козаки, але тепер про це не можна думати, бо те «заборонено». Я питався — чому, а мені казали — «потім узнаєш!» Але все ж я відповід'ю був незадоволений і «Гар-

куша» не давав мені спокою. Збирав я хлопців, тягнув у матері коци й простирала і улаштував «театр» і весь час слідкував за виставами. Але вже про козаків там не ставили, а грали лише побутові п'єси з гарними дуже співами, танцями, грали драми з життя українців . . .

Випадково на базарі купив я у кацапа «Малий Кобзарик» Шевченка з короткими частинами віршів «Катерина», «Реветь та стогне» і інші. Дуже вони мені припали до вподоби і я їх вивчив та деклямував родичам і знайомим. У того ж книгаря, що продавав різні книжечки розложені просто на землі, дістав я водевіль Котляревського «Москаль чарівник». То-ж яка була радість! З сестрінцем взялися ми до праці, щоб виучити і поставити ту водевіль. На жіночу роль найшовся хлопець, що надавався до такої ролі. Робили вже проби, але до вистави не дійшло, бо ми пересварилися — кожний хотів грати першу роль та давати іншим вказівки . . .

Та ось приїхала в наше місто «малоросійська трупа» малолітків від 14 до 17 років, яку зорганізувала молода артистка Марусина. Я негайно пішов до неї з бажанням вступити до «Трупи». Зробили пробу і артистка погодилась прийняти мене, але при умові принести від батька дозвіл. Але це було не легко, бо мій батько був релігійною людиною, в молодих літах втік був на Святу Афонську Гору і хотів бути монахом, але його батько забрав і оженив. Тодішній погляд на театр не був гарний. Дозволу я не дістав, але хоч мене й не пускали з дому, то я втікав через вікно на проби і такти відіграв роль парубка в п'єсі «Повернувся із Сибіру». На жаль, ту «трупу» московський уряд заборонив як «ізвращення молоді». то є — псування молоді . . . Але цей період захоплення рідним театром відкрив мені двері в маленький новий світ . . .

Ось я вже приступаю до науки —

склав іспит в учительську бурсу при Семінарії. Там натрапив на підпільні гуртки, що працювали для української справи. Семінаристи, які приходили в бурсу на практичні години, знайомилися зі старшими бурсаками і вербували тих, що вже тягнулися до свого рідного. Так з 4-ої класи було записано в такий гурток тільки п'ять хлопців, в тому числі і я.

Наш інспектор бурси молодий професор, він же й поет, старадся тихенько провадити національно-освідомлюючу роботу. Але, на жаль, адміністрація Семінарії була реакційна а професор фізики Левченко був головою місцевого Союзу «Істіно русскіх». Він теж працював щоб приєднувати собі членів з числа бідних семінаристів, які за шклянку чаю й бублика, дарованих від Союзу «чорносотенців», підтримували його ідею. Тому з часом, на підставі чийось підшептувань, нашого доброго професора українця Гаєнка перевели до Пирятинна, а на його місце призначено твердого москаля, який почав ламати нам язика, щоб ми говорили «по человеческі», себ-то по московському.

Стало гірше, треба було бути обережнішим. Та все одно праця йшла. Приходило багато української літератури з Галичини, яку ми росповсюджували. Я прочитав повний «Кобзар», що був заборонений, «Історію України» Доманицького, брошуру Міхновського «Самостійна Україна», перечитав наших революційних поетів Івана Франка, Лесю Українку, Котляревського й інших. Мій український світогляд все ширшав і я почав знайомити моїх родичів. Мати була дуже рада за мене, батько теж, але він боявся за мене. Так сталося, що моя сестра знайшла мою українську літературу і знищила кілька книжок, хоч і мала не аби яку симпатію до Української Ідеї, та що ж коли боялася . . .

Ми скінчили бурсу. Але видаючи диплом, нам запідозреним в «мазепин-

стві», директор Семінарії пояснив, що нас в Семінарію не приймуть в «Малоросії», а треба їхати на північ. Я звичайно відмовився їхати, та й мати не хотіла. Тоді я став до іспиту на народного учителя, але і там не нагрів місця. Родина була дуже стурбована такими обставинами. Тому я почав шукати праці в різних канцеляріях і дивна річ — мене прийняли в поліційську управу, де я скоро зробився «письмоводителем» начальника повітового відділу. Там я пройшов всю «мудрість», всі закони імперії і коли прийшлося ставати до військового побору, то моє поліційне начальство, будши задоволене моєю працею, так вчинило, що мене признали «не здібним до військової служби», хоч фізично я був здоровий. Потім начальство порадило мені пройти муштрові й спеціальні курси для одержання старшинської посади в поліції. Але отримавши таку посаду, я не забував, хто я є і тихенько помалу допомагав українцям будувати «театри» — робив полегкості «просвітянам» ставити в підпіллі українські п'єси, а то, де було можна, підносив імена наших заслужених історичних гетьманів. Так було з іменем гетьмана Івана Мазепи.

Отримав я посаду начальника найбільшого базару в Катеринославі, де було до 600 ріжних магазинів і крамниць. Один раз, з «толкучки», де жиди продавали різне барахло, одержу, мої поліцаї привели торговця жидом з вибитими зубами і огрядного селянина. Селянин купив у жидом якусь жупанину, не погодилися в ціні і жид при тому назвав селянина «Мазепою», а той заїхав жидові в писок так, що вибив два зуби. Розібравши цю справу, я закликав селянина в свій кабінет і питаю, чому він бив жидом. Той відповів, що жид його образив назвавши «Мазепою». Я пояснив селянинові, хто такий був Мазепа — то великий гетьман, що боровся за волю України. Дядько повернувся в своє село і роз-

повів про те учителеві та своїм знайомим, і до мене через пару місяців навідався вчитель та був вдячний за все те . . .

Але «царське око» не дримало. «Охранка» збрала за мене відомості і я мав бути звільнений з посади та відправлений на війну в окопи. Тоді прийшли на поміч мої дядьки по матері, що займали високі посади, і кінчилось тим, що мене перевели з України на таку ж посаду, але аж в місто Омск на Сибіру, де я довго не був, бо прийшла революція 1917 року і я вернувся на Україну і тоді вже кинувся до праці для Рідної Справи: українська міліція, державна варта, рідна сцена . . . Повстання в Нікополі і на Дніпрових порогах і я в лавах Українського Вільного Козацтва. . . А потім евакуація в Туреччину, де на острові Халкі пра-

цював в організації «Просвіти», пропаганда Української Справи серед українців в білій армії Денікіна, приїзд у Францію і праця на чужині, яка доходить уже скоро до 50 років, про яку я вже писав по різних часописах. . .

Вовки не загризли мене тоді під Рівдво, а дідусьові слова, що я буду довго жити, та що з мене буде козак — ось вже на передодні мого 83-ліття оправдалися. . .

Дуже вдячний я своїм батькам, що дали мені фізичну силу і національну християнську мораль. Вдячний і всім тим, що направили мене на шлях пізнання себе сином Батьківщини України та праці для неї.

А за свої помилки, що трапилися на довгому шляху праці, вибачаюся.

23 липня 1975 року.

Гренобль, Франція

З ЛИСТА ХОРУНЖОГО УВК МИХАЙЛА КОЗЛЕНКА

Співорганізатор першого відділу Українського Вільного Козацтва на Україні в Звенігородському повіті в квітні 1917 року

(Родився він 8 жовтня 1887 року)

пише: «Доброго здоров'я дай, Боже, Вам всім Побратимам Козакам і Козачкам, а саме головне — усім молодим, щоб вони працювали на добро нашої неньки України. . .

Слава Вам Козацькі Юнаки й Юначки! Може Бог Вам допоможе здобути

нашу рідну Україну, бо ми старші не уміли або не всі хотіли зберегти свою рідну державу. А були й такі, що послухались і пішли руйнувати ту державу.

Може наше третє покоління таки здобуде свою державу.

Щасливого й доброго успіху у їхній праці бажаю та найкращих для них благ.

Ваш Побратим Михайло Козленко
Перу, Індіяна, ЗСА, 7 вересня 1975 р.»

ф. Любинецька і О. Кузьмович

ПРАВИЛА ДОБРОЇ ПОВЕДІНКИ

НА ВУЛИЦІ

1. Не ходи разом з іншими юрбою по хіднику, бо це не дає змоги іншим пройти вигідно.
2. Не говори голосно, не називай нічийого прізвища голосно, особливо коли про когось говориш довірочно. За Тобою може хтось іти й слухати Твої розмови.
3. Не жуй гуми, не їж нічого на вулиці.
4. Не свищи, не вимахуй руками, не кричи — бо це все звертає увагу, а Ти повинен поводитися найбільше непомітно.
5. Коли йдеш зі старшою від Тебе особою або з товаришкою, тоді Твоє місце з лівого боку. В Америці на вулиці завжди тримайся від сторони вуличного (автового) руху. Те саме, коли йдеш з двома товаришками; ніколи не йди в середині між ними.
6. Не йди з товаришкою під руку ані не тримай її за руку. Тільки коли хтось потребує Твоєї допомоги при переході вулиці чи в разі занедужання, візьми його під руку.
7. Не сміти, не плюй.
8. Коли йдеш із знайомим, а він має важкий пакунок, допоможи нести.
9. Зустрівши знайомого старшого віком чи становищем, все одно-чоловіка чи жінку, привітай його перший, знімаючи накриття з голови і витягаючи руки з кишені. Привітати тільки кивком голови, не знімаючи капелюха з голови, можеш тільки тоді, коли маєш обидві руки зайняті (їзда на ровері, пакунки в обидвох руках тощо). Це — хлопці; дівчата завжди вітають кивком голови.
10. Зустрівши знайому, більш-менш однакового з Тобою віку, вітаєш її в Америці тоді, коли вона легкою усмішкою чи кивком голови дасть на це свою згоду. Але це звичайно діється

майже одночасно.

11. Свого товариша можеш привітати тільки кивком голови чи піднесеною на привітання рукою, але якщо він у товаристві старших або дівчат, Ти повинен привітати його так, як вітаєш старших і дівчат.

12. Коли, зустрівшись, говориш на вулиці з дівчиною чи жінкою, скинь капелюх, але не тоді, коли розмовляєш, ідучи разом.

В АВТІ

1. Коли Ти запросив когось старшого або жінку до свого авта, випеди його, ідучи до авта, відчини двері, поможи сісти, а тільки тоді сам сідай за стерно.
2. Коли приїхали на місце, вийди перший, відчини двері й поможи вийти Твоєму гостеві.

В АВТОБУСІ, ТРАМВАІ, ЗАЛІЗНИЦІ

1. При вході не пхайся, а чекай на свою чергу.
2. Коли Ти в товаристві старшого або товаришки, пропусти їх перед собою в двері.
3. Приготуй собі заделегідь гроші на квиток, щоб не стримувати руху. Заплати за квиток для товаришки.
4. Коли йдеш з товаришкою, відступи їй місце коло вікна, а сам сідай від проходу. Відступи теж своє місце, коли сидиш, знайомим жінкам чи старшим людям, а також, хоч і незнайомим, старикам, інвалідам і жінкам з дітьми на руках.
5. Якщо Ти в товаристві старших або жінок, вийди перший і поможи вийти їм.

НА СПОРТОВІЙ ПЛОЩІ

1. Не пхайся в браму на спортову площу, пропуская перед себе жінок.
2. Не поведься дико: не кричи, не свищи, не підскакуй. Пам'ятай, що

навіть у юрбі свобода полягає на пошануванні права інших!

3. Якщо підбадьорюєш «свою сторону», роби це помірковано. Оплескуй її, коли їй щастить у грі, але оплескуй і противника, коли виграє.

4. Шануй рішення судді.

НА ПРОГУЛЯНЦІ, ПІКНІКУ

1. Виконуй охоче всі розпорядження

провідників або організаторів.

2. Не нарікай голосно на невігоди, спрагу, мух чи комарів.

3. В місцях важкого переходу чи спинання в гору пропускай слабших і жінок перед собою. При трудному сходженні вниз іди перший, а слабші і жінки за Тобою. Так зможеш завжди бути їм помічним.

ГОДИТЬСЯ ЗНАТИ

Інж. Е. В. Курилюк

ДЕЩО ПРО НОВІТНІ УСТАТКУВАННЯ МОРСЬКИХ ПОТУГ

Американцям, котрі є тепер без сумніву першою морською, світовою потугою, доведеться на случай воєнного напруження давати охорону проти ворожого натиску, чи прямо нападу на головні протоки світових морів а саме: Гібральтар, Суецький Канал, Бабель Мандеб (Аденська Затока) даліше Малайські вузини, пропливи Тайванський та Цушімський, як також в Європі, частин Північного моря по обох сторонах Ісландії, та проплив Скагерак, що замикає вихід із Балтійського моря.

В околиці Адену мають москалі слідуєчі точки «інтересу»: Аль Гудайдаг, Аден, Бербера, Сокотра та велику опірну точку в Могадішу, відому із недавніх артикулів в газетах. З отворенням Суецького Каналу збільшився натиск москалів, що хотіли б розпаншитися в Індійському Океані, де мають певного рода «точки опертя» в Бенгальському Заливі а саме Вішакгапатнам та Чіттагонг на території Банглі Деш. Але тут розбудовується на острові Дієго Гарсія, яких 2.000 км. на південь від Цейлону (тепер Срі Лянка) великанська, американська морська База, котра кладе клямочку на великі, експанзивні апетити «детантських приятелів».

Для цієї, світово-відвічальної задачі оборони свободи морів вільного світу дуже годяться новітні, американські авіоматки, як н. пр. давніша «Ентерпрайз» та новіша «Німіц», що була слущена на воду недавно. Їх луч засягу є надзвичайно далекий а самі вони є майже незнищимими морськими фортецями, випосаженими наймодернішими «гостинцями» для всяких, зухвалих гостей, котрі би відважилися приблизитися з ворожими намірами до цих модерних твердинь на досяг їх електронкового приладдя, чи то із суші, чи повітря або з морських глибин. Оці морські кольоси порушуються нуклеарною енергією та мають спроможність кружляти по світових морях необмежений час, незалежно від постачання палива та при скорості аж 30 кнотів за годину. (Один кнот рівняється 6,080 стіл.

Для допомоги авіоматкам в контролі світових морів плянують американці, так званні, «ударні кружляки», теж на нуклеарну енергію, котрі мали би спроможність оперувати самостійно, то є без допомоги ескортуючих кораблів. Оці ударні кружляки мали би свої гелікоптери та боеві літаки для прямовисного старту та причалю-

вання а також наймодерніше електронкове устаткування та системи ракет для атаки, та оборони проти ворожого нападу із суші, повітря чи води, як також ракети «поверхня до поверхні» із спроможністю знищення ворожих споруд на віддалення соток миль.

Теж підводні човни, може радше сказати «підводні кружляки» є вже більшістю на нуклеарну енергію, та мають торпеди із нуклеарними головками, котрі можуть випускати на всякі цілі або з морської глибини або із поверхні. Мають також устаткування для неутралізування різного роду сенсорів та інших ворожих споруд, котрими вже тепер є всяке морське дно.

Одним із новітніх винаходів американської морської сили є комбінація міни із торпедом т. зв. «Кантор». Є це певного роду Смарт бомба-торпедо, для операцій в глибокому морю. Кантор спочиває на якорі на дні океану, а на випадок, коли вороже судно (чи яка інша споруда) приходить до його досягу, Кантор атакує випускаючи торпедо, що самочинно та точно прямує до цілі.

Американська система детекторів (відкривачів) т. зв. «СОУС» що у вільному перекладі звучить «Підморське Слідкування за Звуком» є власне широкорозгалуженою сіткою мікрофонів, на боях тощо, а також на дні моря, що має за завдання зареєструвати та подати інформації про всі морські споруди, що проходять водою в їх засягу, а так н. пр. станція на Азорських островах контролює аж відносно далекий Гібральтарський пролив та цілий його рух, видимий і невидимий. Оцей «Соус» міг би здається навіть зареєструвати удари весел швидких, запорізьких чайок, як вони, давно колись, проривались вузькою протокою Марамара, щоби не в Синопу, але таки в Царгород, до Султана поїхати в гості.

Небезпечною морською зброєю є т. зв. «Кружляючі Торпеди» котрі вжи-

вають москалі. Це є щось в роді колишньої німецької Фау 2 бомби. Вони є випосажені турбіновими моторами, та мають малі, тупі крильця. Випалювати їх є можливо із кораблів, літаків а навіть підводних човнів. Американські техніки задумують випосажити їх електронковою системою, що зможе керувати ними низько над поверхнею води, чи суші при польоті аж на віддалення 1,500 миль при відносно не великій швидкості. Для цього смертоносного мандрівника мають Американці на своїх кораблях самочинну гармату «Фалянга», котра є пільотована автоматично. Радар зареєструє надходяче торпедо а решту докінчить компютор, котрий точно зачеркне курс торпеди, наведе гармату та самочинно випалить ракету прямо на ціль.

Богато шуму наробив в американських газетах так зв. проєкт «Дженіфер». Десь в березні Р. Б. 1968 московське підводне човно кляси «Г» (на дизельовий мотор) виплинуло із Владивостоку на пробну подорож. Що правда воно було побудоване вже в році 1958 але було перемодельоване та озброєне що найменше двома торпедами з нуклеарними головками. Десь окола 750 миль на північний захід від Гавайських островів, щось сталося і оце човно експльодувало та пішло нагло на дно із всім, що було на покладі. Вище згадані американські детектори та інші крайно засекречені апарати зареєстрували курс цього судна та записали експльозію.

Москалі довго вертілися в околиці та робили все можливе аби точно устійнити місце, де потонуло їх підводне човно, та пішло неначе вже на вічний спочинок. Вони прислали на місце спеціальну споруду для наглої помочі підводним човнам, та послали шифровані та навіть нешифровані заклики, аби човно відізвалося, але як вони вже там «калагузились» нічого із цього не вийшло і десь в квітні 1968 москалі перестали намагатись дошуку-

ватись чогось про їх кораблик.

Американський Зірка-Сателіт високо в просторі зорко слідкував за рухом вниз, та справедливо подавав свої звіти до централі. Час проходив, але американська розвідка не лишила цілу цю справу без розв'язки. На підставі власних записів були скомп'ютовані потрібні координати а по надзвичайно тонкій аналізі всіх даних определено точно місце, де московське судно лягло спочивати на морському дні. Американці доволі тайно сконструювали дивовижну споруду-корабель, що має 38.000 бруто реєстрових тонн витиску води із потужними двигунами-кранами на покладі, щоб підняти оцей жахливий тягар із глибини морського дна. Збудували також дивовижного «морського рака» котрий міг своїми «кліщами» обняти цілий кадовб московського підводного човна. Вага самої рури сполучення та рака була 6,000.000 фунтів.. Самозрозуміло, що американська розвідка була особливо зацікавлена дістати в свої руки

московське підводне човно із його кодovими апаратами, його системою підводного плавання, керування торпед та новітніх, електронкових споруд.

Так сталося, що "лодочка" мусила перервати свій задуманий, вічний сон, та знову побачила Боже світло денне.

Урядові звідомлення ніби кажуть, що буцім-то "лодка" переломилася на двоє, як її двигали із морського дна, та прочі речі, але котра розвідка признається, котру саме ворожу таємницю довелось їй розкусити? Накінець треба відмітити, що човен був в глибині 16.000 стіп, посеред океану, на 750 миль від гавайських островів.

Для переведення в діло цього величавого задуму треба було безперечно дуже високо розвиненої техніки, а москалі видно не мали спроможности це зробити. Це є, безперечно, так великий успіх, що його треба було обов'язково згадати в нашому скромному циклю рефератів, задля його надзвичайного значення та можливостей в евентуальному конфлікті.

НА 59-МУ РОЦІ ІСНУВАННЯ УВК

ПОСВЯЧЕННЯ ПАМ'ЯТНИКА НА МОГИЛІ СВ. П. АРХИЄПІСКОПА ІОВА ГЕНЕРАЛЬНОГО КАПЕЛЯНА У. В. К.

13 вересня 1975 р. в осередку УПЦ Св. Андрія в Бавнд Бруку, ЗСА, відбулося урочисте й величаве посвячення пам'ятника на могилі св. п. Архiepіскопа ІОВА СКАКАЛЬСЬКОГО, кол. Капеляна Резистансу, 1-ої Української Дивізії УНА та Ген. Капеляна УВК. Участь взяли представники різних організацій, а з прапорами виступили: УВК, ОБВУА, Братство к. в. 1-ої Української Дивізії, СВУР, УПА Буковинський Курінь, ОДВУ, ПУН і ОДУМ. Погода була гарна, сонце своїм промінням озолочувало прекрасний храм, чудове довкілля і немов цілувало пишні барви прапорів та ніби благословляло голови тих, що прийшли так численно вшанувати Покійного Архiepіскопа та капеляна для великого числа кол вояків і Побратима по зброї з часів наших змагань за Другої світової війни.

Урочистість почалася Архирейською службою Божою, що її відправив Митрополит Мстислав за співучастю: о. Протопр. А Селепини, о. Протопр. П. Фалька, о. Протоєрея Е. Новицького (голови Ділового Комітету) і о. Протоєрея Ф. Шпаченка при дияконі о. П. Поліщукояі. Між численним духовництвом були присутні о. о. Капеляни УВК: Протпресв. Т. Форостій Митрат д-р Ю. Шумовський. Крім того був присутній о. Ігумен ЧНІ Мих. Кучмяк, кол. вояк 1-ої Укр. Дивізії. На чолі вірних був Командир УНА і Почесний Отаман УВК Ген. Штабу Генерал Кошовий Павло Шандрук з Дружиною в асисті Пполк. М. Ліщинського та Сот. І. Поліщука голови Резистансу. Проповідь виголосив Митрополит Мстислав, після чого відслужено Соборну Панахиду, в часі якої в церкві стояв увесь «Прапорний Почот», очолений прапором 3-ої

Залізної Дивізії, який зберігається в музею при Осередку Св. Андрія. О год. 12-й зформувався перед церквою маршовий уклад в наступуючому порядку: церковні знаки і хоругви, національний, ОБВУА і державний прапори поруч себе, Владика Мстислав з духовництвом, хор під керівництвом о. Крети, а дальше прапори УПА, Братства кол. вояків 1-ї Укр. Дивізії, СВУР Українського Козацтва, Буковинського Куреня та в довільному порядку всі інші комбатантські й організаційні. Комендантом дня був Майор В.Гладич, а головним впорядником Сотник Б. Дацьківський (орг. реф. Комітету). Вінець від комітету несли перед маршовою колоною комбатантів Побратими: Іван Довгаль (СВУР, Канада), Ст. Мазурок (Гол. Упр. Б-тва Дивізійників) і Йоахим Вишневецький (УВК). Похід замикали трійки комбатантів різних українських формацій. Генерал П. Шандрук з його асистом ішов окремо через нездоровий стан зяоров'я. Вірні ішли у вільнім ладі, між ними Ген. Хор. УВК П. Смородський. Акт посвячення перевів Митрополит Мстислав, а промову виголосив Командир УНА Генерал Полковник П. Шандрук. Після цього учасники перейшли до залі Осередку, де на них чекали гарно накриті столи з цвітами та свічками. Тризна почалася молитвою, що її перевів Владика Мстислав. Членів «почесного стола» представив побр. Б. Дацьківський, а дальше тризною провадив побр. Іван Довгаль, що перший виголосив привітання від Стрілецької Громади та друзів Покійного Владика в Канаді В часі споживання обіду, Побратим І. Довгаль представив репрезентантів окремих

організацій, які часто виголошували короткі слова і давали пожертви на покриття будови пам'ятника, або на «Стипендійний Фонд бл. п. Архiepіскопа Іова». Від ПУН-у виступив п. Філь, Гол. Управи Б-тва Дивізійників Ст. Мазурок, УПА Б. Мак, Союзу КУА. "Провидіння" заступник гол. д-р О. Білик Ген. Булави УВК Побр. Б. Дацьківський, Гол. Управи ОБВУА Сот. д-р Ів. Козак, СВУР-у Сот. І. Полішук, Гол. Управи Союзу Українок п.і Дяченко, ОДВУ п-і Букшована, Братства "Броби-Лев" Гр. Яремчук, Станиці Б-тва Дивіз. в Нью-Арку Майор В. Гладич та ряд інших. Укр. Нар. Союз заступав ред. А. Драган, Комітет Співпраці українських і українських комбат. Організацій Гр. Полчі, Паланку УВК на ЗСА- Схід Пполк. Й Вишневецький, а УНРаду п. П. Лимаренко. Промову про Покійного Архiepіскопа виголосив Голова Консисторії УПЦ о. Протопресв. А. Селепина а о. Ігумен М. Кучмяк згадав про часи полону в Італії, коли бл. п. Архiepіскоп Іов ділив долю і недолю із стрільцями та другими о. о. капелянами і разом з ними брав участь в соборних церковних відправах в наміренні нашого народу. Тризну закінчено словом Митрополита Мстислава, дальше відспівано «Вічну Пам'ять». О. Ігумен Кучмяк проказав молитву подяки, а голова Комітету о. Прот. Е. Новицький подякував присутнім за їхню участь а членам Комітету за їхню працю. Так вшановано пам'ять Великого Сина Святої Церкви і України та Воїна за В'ру і Волю народу. Вічна Йому Пам'ять.

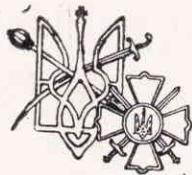
Б. Д.

Промова Сотника УВК Богдана Дацьківського під час тризни після посвячення пам'ятника

Ваше Блаженство! Високопреподобні Отці! Високостойні Панове Генерали! Шановна Громадо! Перш усього дозвольте мені з імені Генеральної Булави зложити Вам усім глибоке співчуття і висловити жаль з приводу втрати Великого Сина Церкви і українського народу Душпастиря і Воїна, що йдучи за євангельським кличем «Не має більшої любови понад це, як віддати життя за друзів своїх» був готовий згинутися за святу Віру і Волю Братів своїх.

Сьогодні ми тут присутні своєю участю в церковних відправах і молитвах, вплітаємо ще кілька цвітів більше в невмирущий вінок пам'яті про нашого дорогого Архiepіастиря та Друга-Побратима з воєнних часів. Я вірю щиро, що Покійний Архiepіскоп Іов, пройшовши шлях повний горя і болізни, засів по десниці Бога-Отця і просить Його благословити нас і намір наш, а саме досягнути Волю для Церкви Святої і дорогої нам Неньки-України!

Вічна Йому Пам'ять!

ВШАНУВАННЯ СВ. П. ВЛАДИКИ ІОВА ГЕНЕРАЛЬНОГО КАПЕЛЯНА У В К

Через непереборимі несподівані причини Кошовий Отаман УВК і члени Генеральної Булави та Козацьких Куренів з Чикаго не змогли взяти участі 13 вересня 1975 р. в посвяченні пам'ятника на могилі св. п. Архиепископа Іова, Генерального Капеляна УВК.

Тому з ініціативи та старанням Його наступника, теперішнього Генерального Капеляна Генерального Хоруного УВК о. Протопресвітера Миколи Литваківського в неділю 14 вересня 1975 р. в Св. Троїцькій УПЦеркві в Чикаго відбулася церковна урочистість присвячена гідному вшануванню пам'яті улюбленого нашого Владики. Під час Божественної Літургії о. М. Литваківський підносив до Господа Бога молитви за вічний спокій душі бл. п. Архиепископа Іова і всіх козаків, що з волі Всемогучого Господа відійшли з цього світу. А в проповіді, нав'язуючи до змісту Св. Євангелії тієї неділі, Панотець оповів про перебіг страдного життя Владики Іова присвяченого службі Богові й Україні, про переслідування Його ворогами про Його паломництва до Святої Землі, про участь в боротьбі за волю України, як капеляна Української дивізії УНА за Другої світової війни, а останньо як Ген. Капеляна УВК та про дійсно жертвенне до остатніх днів життя, виконання архипастирських обов'язків в безприкладно тяжких обставин в Південній Америці.

Після Св. Літургії відслужено урочисту панахиду по бл. п. Владиді. По боках аналою стояли прапори, їх тримали члени Куренів УВК ч. 29 ім. Лидарів Базару і ч. 2 ім. Ген. Ів. Омеляновича-Павленка в асисті юнаків Куреня ч. 26 ім. о. Агапія Гончаренка. При жалібних співах «Із Святими упокой», а потім при — «Вічная пам'ять» схиляються прапори, а всі присутні зі свічками в руках стоять на колінах в покорі перед всемогучою волею Творця. А в той час юнак з Козацького Куреня ударив 12 разів у церковний дзвін. Хором провадив Панотець Сотник УВК Ігор Зботанів. При Богослужбах присутні були Кошовий Отаман УВК Ген. Зн. Антін Куцинський, Отаман місцевої Паланки УВК Сотник Іван Сарвадій та Посестри й Побратими УВК місцевих Куренів.

Після панахиди о. Микола Литваківський, як настоятель, запросив всіх присутніх перейти до парафійної залі на поминальну три-

зну-прийняття, яке жертвенно, на свої кошти приготували сестриці парафії під проводом Голови Сестрицтва п. Лідії Богдашевської й других милиц Сестриць (переважно Посестри УВК). Поминки розпочато молитвою і благословенням о. Настоятеля та спільним співом «Вічная пам'ять» Владиді Іову. Сестриці особливо привітно і мило та щедро гостили учасників тризни тим, «чим Бог послав». Слідували короткі слова з приводу вшанування бл. пам'яті Владики Іова. При тій нагоді почули ми короткі інформації Панотця Ігоря Зботанова як делегата парафії на відкриття Богословської Семінарії при церковному центрі в Бавнд Бруку. А накінець щира подяка Панотця М. Литваківського сестрицям за їх труди й жертвенність та всім присутнім на тризні. Співом «Вічної пам'яті» відійшовшому у вічний похід Генеральному Капелянові Архиепископові Іову закінчено ту поминальну гостину.

Щиро, дійсно по родинному, в теплому душевному настрою відбулися ці поминки так, як то відповідало характерові скромного, і безмежно вірного Богові й Батьківщині страдника-нашого любого св. пам'яті Владики Іова.

*
**

При нагоді короткого репортажу відбуutih церковних урочистостей в Чикаго що ми його подали вище, не можемо утриматись, щоб не сказати кілька слів своїх спостережень та узнання заслуг завзятих сестриць при парафії Св. Троїцької УПЦ. Уже приклад гостини на поминках яку вони безкоштовно влаштували, говорить багато про ідейність цього гуртка християнських українських жінок. Бо ж де таке видано при американських звичках життя все за долари, за якою мамоною часом гоняться й наші прицерковні організації щоб хтось на власні кошти влаштував прийняття без оплати!!!

А друге — справді родинне повітря, що надує в цьому хвальному Сестрицтві, де дружно працюють старші мами і їхні молодші доньки.

Дійсно, не лише подяка але й честь та слава і глибока пошана належить трудолюбивим Сестрицям Свято-Троїцької Парафії УВК в Чикаго.

Ант. К.

ПАТРІОТИЧНІ ПОМИНКИ

Минуло рівно 200 років, як 5-го червня 1775-го року московські війська під проводом генерала Текелія підступно схопили кошового отамана П. Кальнишевського і найвидатніших старшин Січі і Січ пограбували і зруйнували. Ці сумні роковини вірні св. Покровської Парафії в Аделаїді (Південна Австралія) відзначили багатолюдною панахидою і поминальною трапезою в церковній залі.

Парафіяльна Рада запросила всі громадсько-політичні організації прийняти участь у панахиді й трапезі. На панахиді з прапорами репрезентували себе: 17-ий курінь Українського Вільного Козацтва ім. ген. хор. Тараса Чупринки, Легіон Симона Петлюри і Союз Українських Комбатантів. Союз Українок Південної Австралії, Пласт і СУМ вислали своїх репрезентантів.

Перед поминальною трапезою було прочитано реферат п. С. Крицького «ЗРУЙНУВАННЯ ЗАПОРІЗЬКОЇ СІЧІ В 1775 році». Со-лідно опрацьований реферат п. Крицький не міг особисто прочитати, бо на цей час довелося йому виїхати з Аделаїди. З його доручення реферат прочитав голова Парафіяль-

ної Ради п. І. Чумак. З Довгими промовами присвяченими пам'яті наших славних предків і нашим завданням до якого та слава предків зобов'язує, виступив голова Української Громади Південної Австралії п. Т. Пасічинський і гість з Сіднею д-р Білінський.

Коли після промов присутні перекусили з обильних дарів Братства і Сестрицтва, з закликом до присутніх звернувся настоятель Парафії о. протопресвітер Никодим Плічковський. Він закликав шанувати славу Запоріжжя, зберігати її і нести серед народи з якими доля звела нас жити, а для цього самим нам треба вивчати славне минуле. Як засіб для цього він указав на придбання для Парафіяльної Бібліотеки повного комплексу цінного журналу «УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО». Присутні відгукнулися щедрими датками на заклик свого настоятеля і зібрали 52.00 доларя, які вже вислано журналу «УК» за виїзном 6.00 дол. які будуть витрачені на тверду опра-ву комплекту журналу.

ВІЧНА СЛАВА ЛИЦАРЯМ УКРАЇНИ —
ЗАПОРІЗЬКИМ КОЗАКАМ!

Протопресвітер Никодим Плічковський

РЕПОРТАЖ ІЗ ВСЕСВІТНЬОГО З'ЇЗДУ ВЕТЕРАНІВ
СІДНЕЙ, АВСТРАЛІЯ ВІД 11. ДО 15. 8. 75.

В днях 11-15. 8. 75 в Сіднеї, Австралія відбувся Всесвітній (38 країв) З'їзд Ветеранів, на який Організаційний Комітет запросив також Українське Вільне Козацтво. Запрошення це прийшло більше як рік тому назад на руки Отамана Паланки, Австралія, пполк. УВК Я. Різника, який після наради повідомив про факт запрошення УВК полк. С. Яськевича, голову Об'єднання СУК в Австралії, що живе в Сіднеї і подав його адресу Комітетові З'їзду, після чого йому Комітет вислав запрошення.

Поширена Управа 7-го Куреня в Перті довго застановлялася, чи користати із запрошення і по довгих дискусіях рішила взяти участь, висилаючи делегата до Сіднею, в надії, що присутність його може принести користь. На наполегливі домагання, я погодився бути делегатом, однак, знаючи настав-

лення австралійців до чужинців, висловив побоювання, що хто знає який буде вислід нашої участі. Завдяки зрозумінню Посестер і Побратимів і їх жертвенности зібрано 440.50 дол. (285 — Перт, 130.50 Аделаїда, з поза УВК один жертводавець 25 дол.), з чого 400 дол. вручено мені перед виїздом до Сіднею. Дорога літаком до Сіднею і назад коштувала 225 дол. До кінця квітня треба було зложити реєстраційну оплату в сумі 35 дол. Крім того одержав я 110 дол. як зворот утраченого заробітку, бо я взяв один тиждень безплатної відпустки. І так надійшов день відлету на Конгрес.

9.8.75 о год. 11.45 ніччю відлетів я до Сіднею, куди прилетів 10.8.75 год. 8.04 рано (східній час). Тому, що я міг замешкати у свого сина Юрка, який мешкає біля Сіднею, кошти мого побуту там були дуже обнижені, бо не

треба було оплачувати дорогих готелів. Залишалися оплати доїзду (по-тяг, автобуси, таксі), які я оплачував із своєї кишені. До того доходить ще оплата двох екскурсій, яку я заплатив своїми коштами ще перед 30.4.75. Наводжу подрібно, щоби Посестрам і Побратимам було відомо, куди пішли зібрані гроші.

Зараз же в неділю відбув я конференцію з полк. С. Яськевичем. Ми устійнили нашу тактику сподіючися, що прийдуть ще два делегати від УПА і СУК. На жаль вони не показалися ні на одній імпрезі Конгресу.

Святочне відкриття було назначене на понеділок 11.8. о год. 10.30 ранку. Всі повинні були сидіти на місцях вже 10.15. Приїжджаю завчасу, висідаю з автобусу і йду в напрямі будинку Опери, де мало відбутися відкриття. Уже зовнішній вигляд Опери викликає велике враження, величина, оригінальний стиль представляється імпазантно. В середині Опера дуже гарно викінчена, крісла вигідні, уставлені амфітеатрально, зносяться групами аж під стелю. Кожний має призначене місце. Я маю місце напроти входу майже по середині ряду. Місце добре. Вхід на сцену збоку на виду всіх. На сцені ряд крісел. За кріслами порожнє місце, куди заходять члени військової оркестри в червоних, парадних уніформах. Оркестра грає марші й популярні пісні, — добра! На сцену входять нотаблі, що будуть промовляти на відкритті. І так: Сер Вілліям Голл, національний Президент РСЛ, Прем'єр НПВР Р. Л. Люїс, Лорд Мейор Сіднею Н. Шегаді, прем'єр-міністер Е. Г. Вітлем, полк. В. Ван Ланшот (француз) Президент Світової Федерації Ветеранів і ще 2-3 особи. 2-3 мінати по 10.30 входить на салью Екск. Сер Джон Керр Генерал Губернатор Австралії, якого оркестра вітає тушом, а присутні делегати довготривалими оплесками. Як тільки він входить на сцену, оркестра починає гимн (Год сейв де Квін», але не грає до кінця, тільки пер-

шу половину, а потім переходить на закінчення «Австрелія Фер» (австралійська пісня вибрана Мр. Вітлемом як гимн на місце «Год сейв»). І тут зараз видно наставлення членів РСЛ. Передо мною в нижчому ряді стоїть один член РСЛ з Вікторії з дружиною, з якими потім знайомлюся. Він і дружина стоять так довго заки оркестра грає «Год сейв», а як тільки вона переходить на «Австрелія Фер» вони обидвоє демонстративно сідають і сидять до кінця. Нац. Президент РСЛ бригадієр Сер В. Голл вітає Ген. Губернатора, представляє всіх, хто є на сцені і вітає всіх присутніх. З черги на запрошення Бриг. Голла Ген. Губернатор виголошує привітальну промову і офіційно відкриває Конгрес. До слова приходить Прем'єр-міністер Г. Вітлем. Всім в Австралії відомо, як він своїм звичайним стилем без такту, арогантно накинувся на членів РСЛ називаючи їх під'юджувачами війни, нетолерантними, зацофанними осібняками. Аж прикро було слухати, що цей арогантний, зарозумілий чоловік, запрошений на промовця, виговорював, ображуючи своїх господарів. Боронив також свого становища відносно В'єтнаму. Але, як висловлюються кореспонденти сіднейських газет, цей черговий вибрик Вітлема, буде коштувати Лейбористську Партію мільйон голосів. Після Вітлема говорив прем'єр НПВ Люїс, Лорд Мейор Сіднею Шегаді, полк. Ван Ланшот і Сер. В. Голл. Всі промовці перемелювали на всі лади модні фрази про мир. Найкраща була промова Президеднта Світової Ліги Ветеранів полк. Ланшота, який говорив з гідністю і не рекомендував миру за всяку ціну. На тому офіційне відкриття закінчилося.

На другий день були різні екскурсії, але мої не дуже вдалися, це була екскурсія до Катумби, яку я вже раніше бачив і Дженольян Печери. До Печер я тільки почав іти, але то були стрімкі сходи і так їх багато, що я тільки зміг перейти першу частину, а дальше не

міг і мусів повернутися на збірний пункт. Так я тих печер і не бачив.

В середу вечером був величавий Концерт у великій залі Гордерн Павільйон на Шовграундс. Про цю імпрезу хочу розказати дещо докладніше, бо там дуже добре списалися сіднейські СУМ-івки і СУМ-івці. Вони не виступали на концерті, але зробили дуже добру політичну роботу. Сам концерт був дуже добрий з виступами артистів з різних ділянок почавши від т. зв. «поп груп» до співачок і співаків з опери й з-поза, також одна дуже добра жонглерська пара. Велика зала Гордерн Павільйон була майже заповнена. ЛВУ запланувала використати присутність на концерті великого числа ветеранів із різних країв світу включаючи й ССРСР. Ми обидва делегати українських ветеранів плянували використати відкриття Конгресу для відповідної акції, але тоді не можна було нічого зробити. З промовами виступали тільки вгорі наведені промовці і не було можливості виступити комуністично іншому. Тому акція ЛВУ переведена СУМівками і СУМівцями (найменше вісім під проводом п. Ю. Менцінського) була дуже на часі. ЛВУ видала летючку яка представляла правдиве обличчя Червоної Армії і ССРСР як такої. Коротко перед тим, як гості почали сходитися на Концерт, СУМівки і СУМівці уставилися перед входом до залі і роздавали летючки і книжочку про Мороза, попереджуючи, що це не програмки, а коротка інформація. Люди брали охоче, були й такі, що самі підходили і домагалися їх. Після Концерту мій син пішов до залі подивитися, чи багато летючок викинено. Знайшов дві летючки і одну книжечку. Виходить, що обидві пропагандивні речі гості задержали. Це була дуже корисна робота, проведена молодими людьми, які знають, що крім того, щоб мати «гуд тайм», є ще інші речі, які члени СУМ-у повинні виконувати. Така робота викликає у ви-

конавців також гарний настрій з почуття добре виконаного обов'язку. Молодь повинна пам'ятати, що на ній лежить обов'язок праці для своєї Батьківщини, хоч вона може її й не бачила. На другий день рано я мав доказ, яке значення мала ця акція. Коли я приїхав на збірний пункт коло готелю Вентвортс, звідки мав поїхати автобусом до залі, де мали відбутися доклади, побачив я одного ветерана з Вікторії, який завваживши на мені жетони Конгресу, приступив до мене і ствердив, що я із Зах. Австралії. Всі делегати мали на жетонах тільки назву країни, звідкіля вони приїхали, що не було в нашу користь. Тоді я йому й сказав, що я вправді приїхав звідти, але я є ветераном Української Армії з-перед 56 років, який брав участь у Визвольній боротьбі тоді, коли Україна була Самостійною Державою і воював з більшовиками. Ми умовилися з полк. Яськевичем, що правдоподібно треба буде робити тільки індивідуальну пропаганду і я так завжди і при кожній нагоді робив, коли тільки зустрічався з ветеранами чи то з Австралії, чи Канади, Нової Зеландії, Півд. Африки чи звідкіля. Тоді мій новий знайомий втішено запитав: «Тоді Ви певно зможете мені щось більше сказати про ті летючки, що роздавали вчора». Я йому й сказав і додав, що ми й тепер боремося і хочемо бути вільні. Так отже ця акція ЛВУ виконана СУМівцями була дуже вдала.

Чітвер 14.8. був днем докладів. У великій залі одного з клубів РСЛ були влаштовані доклади в чотирьох Сесіях, а кожна з них мала голову Сесії, докладчика і 2 коментаторів, що також досить довго говорили. Я сподівався, що буде дискусія, в якій можна буде забрати слово. Та господар Конгресу Бригадієр Голл наперед заявив, що у виду того, що доклади є довгі, також коментатори будуть говорити не коротко, він не може допустити дискусії. Я отже втратив надію, що щось

вийде з моїх намірів поінформувати присутніх про правдиве обличчя столітньої гидри.

I. Сесія — Тема: «Ветерани і задержання миру». Взагалі весь час товкли те слово «мир» на всі лади, як дурень воду у ступі, і то в присутності найбільших злочинців, агресорів і мілітаристів. Вітлем не мав ніякої рації нападати на ветеранів, що вони хочуть відновити «холодну війну». Голова Сесії — Індонезійський Адмірал Сіяф, Коментатори: Адмірал ССРСР Захаров, і Новозеляндець Л. Газлет. Докладчик В. О. Купер, секретар Світ. Федер. Ветеранів, говорив про вагу заховання миру. Тоді став советський адмірал Захаров і говорячи по московськи з перекладчиком, став хвалитися, як то совети знищили фашистів-нацистів, скільки втратили людей (20 мільйонів) і як то треба за всяку ціну заховати мир і скінчити вже нарешті з холодною війною, яку ще дехто хоче відновити тоді, як тов. Брежньов так побивається про мир у Гельсінках. Забув тільки згадати скільки вони самі виправили людей на лоно Авраама і як їх «гнилі» западниці витягали за вуха з халепи. Дальше переконував, що совети тільки про те думають, що би зі всіми жити в якнайкращій згоді. Промова викликала тільки мірні оплески. Я мав місце при столі з мадярами, як в тракті часу виявилось. Розуміється і їм я сказав, що я ветеран Української Армії з-перед 50-кілких років з часів існування Української Держави. Ми не оплескували советського адмірала зовсім. Тоді став новозеляндець Газлет і виголосив свою промову, яка майже повністю була ніщівною критикою сов. адмірала. Він між іншим сказав, що не вистарчить розпинатися за мир, ми всі не хочемо війни, але мир мусить бути справедливий, а такої справедливості немає в Сов. Союзі. Там цілі народи уярмлені, немає свободи, немає пошанування Харти Об'єднаних Націй про людські

права. При кінці промови, звернувшись легко в сторону сов. адмірала він сказав: «Але я говорю сам від себе і ніхто мені не наказував, що я маю говорити». Можете собі представити, з яким захопленням прийняли ми його промову. Дістав він найбільші оплески. І ніхто з нас, українців чи з інших народів з-поза залізної заслони не сказав би кращого слова! З одушевленням оплескували ми його. В час його промови сов. адмірал щось шушукався із своїм перекладчиком а по закінченні промови попросив ще раз слова і висловив свій протест з приводу, як сказав, знеславлювання Сов. Союзу тоді, як той тільки того й хоче щоби жити в мирі і згоді з усіми. Та я певний, що промова зробила своє і ніяке заперечування не помогло.

Тут Бриг. Голл заявив, що до нього поступили два прохання про допущення до голосу: одно від одного індонезійського генерала, друге від німецького полковника. Він допускає їх. Так отже поза чергою були два виступи, з яких виступ німецького полковника замітний тим, що при кінці дав і він колючку советам кажучи, що в Європі є нарід, що є поділений, перегороджений колючим дротом і по одній стороні люди забули, що значить слово «свобода». Так отже советам не дуже повезло на Конгресі! Опісля предсідник допустив ще представника Тайвану.

Користаючи з прецеденсу я рішився спробувати узискати дозвіл на коротку заяву від УВК і СУК. По залі щораз кружляли урядовці, що сиділи на сцені з боку і я приготувавши записку хто я і чий я делегат, вручив її одному з них з проханням доручити предсідникові. Той записку взяв і я бачив, як він подав її Бриг. Голлові. Той перечитав її і поклав до своїх паперів. Слово просив я в четвертій Сесії, що мала титул «Саммері» цебто «резюме».

Темою другої Сесії було: «Ветерани і молодь», де предсідником був

Адмірал з Південної Кореї, промовцем Канадієць, а коментаторами генерал із Маляйзії і Данець. Нічого з'ямітного тут не було.

Третя Сесія мала за тему: «Ветерани і міжнародня поміч», предсідником був полковник з Філіпін, промовцем один Англієць, а коментаторами індійський полковник і Чіф Адейомо з Нігерії, високий і сухий як тичка в національному бурнусі і в типовій їхній шапці на голові.

Надійшла остання точка «Резюме». Предсідником був Бриг. Голл, промовцями: японський генерал, бразилійський полковник, якийсь югослав і голландський полковник. Вони всі реасумували, що було говорено і дещо розказували про свої країни. Коли скінчив свою промову останній з них, я чекав, чи Голл не викличе мене, але він став сам, подякував промовцям, сказав ще кілька загальних слів і закрив сходи. Так отже мене не викликав до слова, не знати чому, чи тому, що було вже пізно, чи, може, догадувався, що українець знову нападе на советів, а австралійці як і всі так з ними тепер панькаються як із смердячим яйцем то ж не хотів наражувати советів на неприємності, так отже наша робота з конечности мусіла обмежитися до особистих контактів і пропаганди, що ми, де тільки могли, проводили.

Це все, що ми змогли зробити, але мусимо здати собі справу з цього, що наші організації були офіційно зголошені і зареєстровані як організації бувших українських вояків, хоч на наших жетонах як і на всіх інших було тільки подане, звідкіля хто прибув. Мушу ще додати, що я дивився за тим новозеляндцем, що таку чудову відсіч дав сов. адміралові, щоби йому

погратулювати, але не міг його знайти.

В останній день, ще мало бути складання вінка, дефіляда і офіційне закриття Конгресу. Однак я вже не міг залишитися, бо час концесій на літак минав цього ж дня, а я мав літак рано і мусів би хіба доплатити \$80, а ще до того, що дуже важливе, я не хотів дефілювати перед сов. прапором, який там був. Ми не могли того ніяк змінити, як не могли також вплинути на текст на жетонах, де заздалегідь приготовано тільки назви країв, звідкіля делегати приїхали. Чи і коли буде слідуєчий Конгрес Ветеранів, не знаю, але Бриг. Голл при закриттю сказав, що Австралія започаткувала такі Конгреси, а тепер черга на когось другого. Нашим евентуальним будучим делегатам не так з Австралії, як з інших країн моя така порада, яка впливає з досвіду:

1. Брати тільки тоді участь, якщо організатори дадуть згоду на письмі, що на жетонах буде подане, яку організацію делегат репрезентує. На жетонах може також бути напис з якої країни делегат приїхав, але есенціональним є організація, яку він заступає.

2. Погодитися на участь тільки тоді, як організатори дадуть запевнення на письмі, що наш делегат буде допущений до слова.

На закінчення хочу подякувати всім жертводавцям, що своїми щедрими датками уможливили нашим організаціям УВК і СУК через мою особу взяти участь у тому Всесвітньому Конгресі Бувших Вояків і хоч ми не могли добитися таких вислідів, як ми хотіли, але я думаю, що наша участь якусь користь таки принесла.

Воля Україні — Слава Козацтву!
Пполк. УВК Д-р Осип Менцінський

КНИЖКА ЩО ЛИШИЛАСЯ БЕЗ ЗАСЛУЖЕНОЇ УВАГИ

Ярослав Паладій — АБЕТКА З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ. (Наукове Товариство ім. Шевченка, том 10) Текст Леоніда Полтави. Редактор Проф. д-р Василь Лев. Нью Йорк 1973. Число бібліотеки в Вашингтоні 72-8817. Вида-но накладом 1.000 примірників у відзначення сторіччя НТШ 1873-1973.

Помимо такої повної й проречистої назви ця люксузово видана і оправлена в золоченому полотні книга на 75 сторінок твердого паперу з добірно-мистецькою ілюстрацією на кожній сторінці з дотичною буквою та з чисто виконаною фізичною мапою України з етнографічними кордонами лишається чомусь мало відома. А мета цього розкішного видання і завдання автора є надзвичайно цінні, важні та високо патріотичні.

Михайло Островецька в статті «З минулим у майбутнє», поміщений на початку книги, подав знаменито написану рецензію, з якої наведемо тут окремі уступи.

«Все, що творимо в тузі й любові до свого, рідного нам, чим ми жили, чим сповнювали нашу душу й серце від дитинства та й досі ним живемо, — воно має свою вимовність, свій чар а тим самим така творчість має й свою вартість. . . А як ці твори черпають свою думку, радше — свій задум, свій зміст із рідної нашої батьківщини, з її історії, з віри в Бога, з побуту, то такі твори мають іще й виховну вартість для нашого усього громадянства: всі бо народи світу йдуть уперед, станувши на ґрунт, на основу свого минулого, того доброго, гідного минулого, що дає силу йти в майбутнє. . . Зокрема, наші діти, наша молодь, — якщо вони мають бути наші то мусять пізнавати і жживатись із минулим українського народу, з його історією, побутом звичаями: з Україною. . . На чім ґрунтується зміст, вартість значення, вимовність цієї Абетки? Найперше на її щирому, ясному, приступному вислові: формою, рисунком, кольором, змістом. . . Абетка такою й є. Берімо першу букву — А : ілюстрація — Архангел Михаїл, це ж герб Києва-града, столиці Держави Князів Руси, Гетьманів України і нашої Держави років 1917-1920. Леонід Полтава до цієї букви написав такий вірш:

«Архангел і Архистратиги . . .

Такі незвичні ці слова.

Вони прийшли з тієї книги

З якої думка ожива.»

Друга буква — Б : ілюстрація — бандура,

на якій грає козак. У поезії дитина читає:

«Взяв козак бандуру в руки

Кобзи давньої сестру:

Попливли, заграли звуки,

Наче хвилі по Дніпру.

То весела , то похмура,

То колоча на язик,

Розповідь про все бандура —

Гетьманівна між музик.»

Буква — В : ілюстрація — верховина: наші верхи, звори, струмок, смереки. Як каже поет:

«Потоки срібно грають,

Біжать, біжать в долині . . .

О, крашої немає,

Як царство верховини!»

І так кожна буква має свою відповідну, влучну інколи таку зворушливу ілюстрацію й до неї 12-ти стрічкову поезійку, що передає зміст і настрої ілюстрації. Кожна ілюстрація — чи це Гетьман чи Гонта, Довбуш, Жнива, Запорожці, Ігор, очевидно, історична постать князя, Млин наш вітряк-степовик, Ольга, княгиня володарка Руси, Україна, мапа нашої України Франко, Хата, Церква Чумаки, Шевченко, при криниці постать молодого Тараса, Ярмарок, живіська сцена з нашого побуту Великдень, шутка й писанки: закінчення Абетки — отож, кожна ілюстрація розбуджує уяву все новим образом із життя України. . . Усі букви зображені в сильних зарисах, від яких — хотіли б ми сказати — несе сила, подих наших лісів із Карпат, наших гірських просторів, наших тужливих, соняшних далів. . . що викликає у творчій уяві мистця цілі образи В Ярослава Паладія буква лиш мотив, засіб, з українського життя — з історії України Церкви, побуту. І саме цим своїм змістом ця Абетка є повинною серед шкільних посібників і виховним чинником та цінним вкладом у нашу культуру.»

Цю прецінну книгу НТШ — альбом мистецьких ілюстрацій та прегарних віршиків — гаряче допоручаємо придбати всім Куреням Українського Вільного Козацтва та всім патріотам українцям, що глибоко думають про майбутнє своїх і сусідських знайомих дітей.

Ант. К.

Адреса автора «Абетки з Історії України»:

Mr. J. PALADIJ

Route — 23 A.

HUNTER, N. Y. 12442 U.S.A.

ВІДІЙШЛИ У ВІЧНІСТЬ

ПЕТРО ПЕТРУНЯК

Український Січовий Стрелець
і Український Вільний Козак
Вояк і громадський діяч

Відійшов у вічність Петро **Петруняк**, старший десятник Українських Січових Стрільців і чотовий Українського Вільного Козацтва, Куреня УВК ч. 11 в Торонті ім. Великого Князя Ярослава Мудрого. Помер 30. 4. 1975 року.

Прийшов на світ 8 липня 1900 року у селі Тишківцях, Городенського пов. в Україні. До УСС-ів вступив у 1917 році Брав участь у боях за Львів у відділі Першої Бригади УСС-ів. Як збройна боротьба не дала бажаних успіхів, 19-ть річний юнак, високоїдейний і повний нездійснених мрій про вільну Україну, не годиться зі станом, що заіснував на наших західніх землях, після нашої програної, і вступає до УВО. Та тут не щастить йому довго бути. Поляки накривають його і арештують. За приналежність до підпільної організації присуджують Петрові три роки тюрми. Судив військнвний суд.

Після відбуття, вертає домів і кидається у вир, вже легальної, громадської праці. У Тишківцях не було ні

однієї організації, де б наш Петро не був членом та не брав активної участі в їх праці. Голова товариства «Сокіл», Голова аматорського гуртка при місцевій читальні «Просвіта», член тов. Опіки над Українськими Інвалідами. Належав до політ. орг. «Фронт Національної Єдності». Був не менше активним і на відтинку нашої кооперації та Сільського Господаря. І, остаточно, завдяки своїй непересічній інтелігенції, організаційному хистові та вкінці і стажеві громадської праці, громада Тишківців, як і інші дооколичні, з вдячності за це, вибирають Петра війтом Збірної Громади в Тишківцях (Дооколичні громади: Чортовець, Олієва-Королівка, Олієва-Корнів і Рашків). Від 1944 року на — еміграції, від 1947 року — в Канаді.

Син покійного Богдан, підстаршина Першої Дивізії УНА, пропав в бою під Бродами.

Покійний осиротив дружину Марію, дочок — Наталку Мартюк з мужем Степаном і четверо дітьми. Ольгу Яценюк з мужем Михайлом. Синів Ігора і Ярослава з дружинами і Нестора. Брата Михайла члена Генеральної Булави УВК з ріднею в Чикаго, та ближчу і дальшу рідню в Канаді, Америці і в Україні та товаришів по зброї.

Після похоронної відправи, як звичай велить, родина покійного проїнята великим горем, запросила всіх учасників жалібної похоронної процесії на тризну. Прощальне слово над могилою виголосив, від УСС-ів, д-р Степан Булак. Прощальне слово від УВК, виголосив, вже під час вечері, Курінний Отаман Куреня УВК ч. 11 в Торонті, Осип Семотюк.

Д-р Булак був заскочений нашою присутністю і появою на цвинтарі нашого прапора, яким ми прощали у

путь далеку нашого Дорогого Побратима Петра.

Підчас вечері ми знайшли добру нагоду заспокоїти цікавість не лиш д-ра Булака а й усіх присутніх. Усі вже знали, що покійний був членом УВК а рівночасно й УСС-ом. Д-р Булак скористав з цієї нагоди і оповів присутнім про побут УСС-ів на Вкраїні і їх зустріч та братню співпрацю з відділами Вільного Козацтва в околицях Олександрівська. І він зі зворушенням вказав, що як колись давно, представники

обох наших військових формацій вітали себе як брат брата і дружньо стискали свої правиці, так і сьогодні, тут у Торонті, ми в нічім не змінилися, теж саме щире вітання, той самий дружній потиск наших, вже втомлених дещо, правиць. —

Тіж самі ідеали, за які боролись колись, просвічують нам шлях і тепер. —

Осип Семотюк

Полк. УВК,

Отаман Паланки УВК
на Канаду — Схід

ПРОЩАЛЬНЕ СЛОВО НА ПОХОРОНІ ОСАУЛА УВК

Д-РА ВАСИЛЯ САКАЛА

Куреня ч. 7. ім. Полк. Івана Богуна в

Перті на цвинтарі Карагата

9-го серпня 1975 р.

Дорогий наш Побратиме Осауле Докторе Василю Сакало! Ти для нас не вмер, а міцно спиш! Але навіть через сон мене чуєш! Чуєш! . . . Бо ми з Тобою браття Козацького Роду!

В імені Паланки Українського Вільного Козацтва на Австралію, членом якого Ти є, прощаєм Тебе з великим жалем в смутку разом з Твоею Родиною і всіма Тобі близькими, бо відхо-

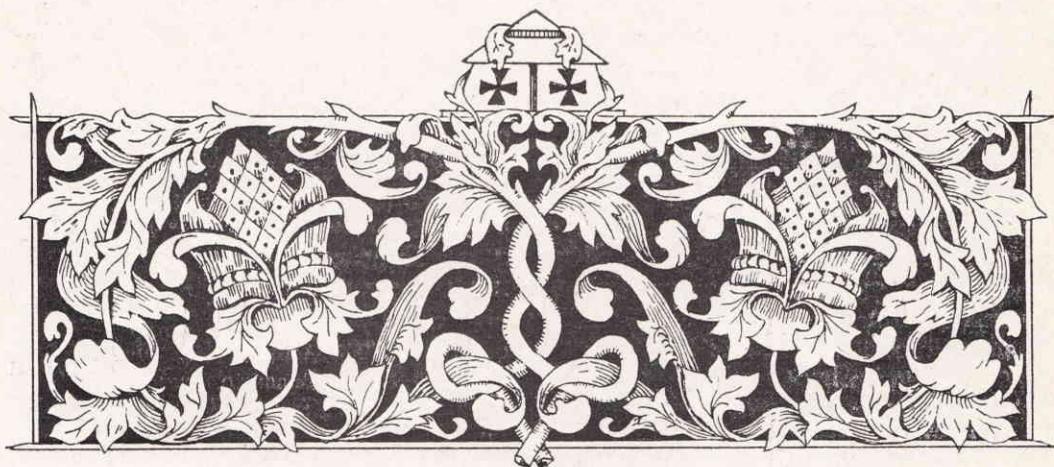
диш від нас завчасно на вічний спочинок, відкіль нема вороття, бо така воля Всемогучого.

Тому, Дорогий наш Козаче Василю, спи спокійно, з Богом спи і про Козацьку Славу в рідній Батьківщині сні!

А гостинна Австралійська земля хай теплим покривалом для Тебе буде!!!

Пполк. Яків Різник

Отаман Паланки УВК на Австралію.

КВАС ЗАПОРОЗЬКИЙ

В барилі з 50 літрів кип'ятку обварюють 7 кг. житніх сухарів і настоюють протягом 8 год. Після цього чистий сирівець зливають в іншу посудину, кладуть 1½ склянки дріжджів, 1½ кг. цукру, одну нарізану кружальцями цитрину без кісточок і дають по-

стояти ще 8 годин.

Після цього квас проціджують, розливають в пляшки, кладуть в них по одній ізюменці, добре закорковують і ставлять в тепле місце на 8-10 годин. Як тільки квас почне бродити, його виносять в холодне місце.

КВАС КОЗАЦЬКИЙ

В 35 літрів кип'ятку обварюють 1½ кг. житніх сухарів і настоюють протягом 8 год. Розводять в ½ склянці сахарного настою 100 гр. дріжджів з 1 столовою ложкою борошна і дають зійти. Настій житніх сухарів проціджують крізь густе сито, додають 2 кг. цукру, вливають розведені дріжджі,

все добре розмішують, щоб цукор розтав, і ставлять в тепле місце на 12 годин. Після цього ще раз проціджують, розливають в пляшки, кладуть в кожну з них по маленькому кусочку цитрини, закорковують, залишають на 2 години, а потім виносять в холодне місце.

УВАГА!

ДУЖЕ ВАЖНЕ!

Для майбутніх потреб на рідних Українських Землях, коли їх буде звільнено від окупанта, наша Адміністрація зберігає комплекти "Українського Козацтва" від початку видавання журналу. Примістити цей запас в такому місці, щоб забезпечити від усяких непередбачених в цю епоху подій і випадків, нема можливості. Тому рішення розпродати ці комплекти за знижену ціну з заповітним проханням до покупців: зберігти цю цінність для майбутнього. Так весь запас буде приміщено в різних місцях Вільного світу і тоді по mimo всяких непередбачених катастроф всі комплекти не зможуть пропасти.

Ціна комплекту з пересилкою 25 доларів. Крім того, передплатникам заповітних комплектів будемо висилати безкоштовно слідуючі числа "УК" аж доки журнал буде видаватись, щоб вони могли ті комплекти доповнювати.

ЗАКЛИКАЄМО: ГОЛОСІТЬСЯ НА МЕЦЕНАТІВ ЦІЄІ ВАЖЛИВОЇ ІДЕЙНОЇ СПРАВИ і присилайте передплату 25 доларів одноразово або вигідними для Вас рагами. **ПОСЛУЖІТЬ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО КОЗАЦЬКІЙ ІДЕЇ !**

Адміністрація "Українського Козацтва"

**ХТО ПОМАГАЄ ВИДАВАТИ НАШ КВ АРТАЛЬНИК
(Крім точних передплатників і кольпо ртерів)**

ВИКАЗ ЖЕРТВОДАВЦІВ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД

від 1 серпня до 30 вересня 1975 року

Княжий дар зложила Дирекція Української Кредитової Кооперативи «Самопоміч» в Чикаго в сумі 100 дол., приобіцявши ще збільшити цей дар.

Княжі дари збільшили слідуючі ВШановні Побратими, приславши додаткові суми в долярах, які тут подамо, а в дужках зазначимо повну суму їхніх дарів: **Каленик Лисюк 5 (355), Рудольф Федорович 20 (336), Микола Янов 14 (305), Мирон Лепак 15.50 (298), Яків Різник 6.38 (280.85) і Марія й Константин Клепачівські 10 (214).**

Парафіяни Св. Покрови УАПЦеркви в Аделаїді в Австралії на заклик о. Настоятеля Протопресвітера Никодима Плічковського з нагоди урочистої панахиди за спокій душ Запорозьких Козаків при згадці про 200-річчя скасування Січі зібрали потрібну суму на закуп комплекту нашого журналу для церковної бібліотеки а, крім того, — прислали на Пресовий Фонд «УК» 26.94 долари.

Генерал Олександр Вишнівський подарував 20 примірників своєї праці «Повстанський Рух і Отаманія», які продано на суму 60 доларів.

Поет Лев Пилипенко подарував 5 примірників збірника своїх віршів «Під шепіт серця», які продано на суму 14 доларів.

Голова Братства Св. Володимира УПЦеркви в Чикаго **Микола Криворучка** з нагоди щасливого виходу з

лічниці подарував 10 доларів.

Разом по цьому списку зі спеціальними означеннями поступило 281.82 долари.

Інші дари в долярах в хронологічному порядку поступлень: о. Гр. Сівак-Сіваченко 10, Йв. Сарвадій 10, В. Гоголь 25.64, Гр. Вовк 4, Д. Гандзюк 5, м-гр В. Савицький 4, о. Йос. Чайковський 3, В. Палагнюк 5, о. Йос. Скульський 5, Ст. Душенко 5, П. Федоренко 10, д-р А. Вусик 10, Л. Рись 8, Ів. Семків 3.33, А. Аврам 2, В. Толінський 40, мгр М. Котис 5, С. Магмет 4, М. Козленко 2, В. Дацкова 6, М. Висоцький 15.44, М. Золотників 3, В. і Д. Качало 5, М. Петруняк 5, Гр. Репа 5, інж. Л. Кульчицький 4. **Разом по цьому списку 205.41 доларів.**

А всіх дарів на Пресовий Фонд за відчитні місяці поступило 487.23 долари.

Крім того, на потреби Генеральної Канцелярії УВК (Організаційний Фонд) прислали в долярах: Майор С. і п-ні О. Левченки 20.42, о. Йос. Скульський 9, інж. К. Гусак 16, М. Гадзінський 2.50, Т. Лапко 2.40, М. Лепак 14, Т. Калиновичова 10, Ів. Ільків 13, П. Фещенко - Чопівський 7.50 і В. Толінський 18.34. **Разом на цей Фонд поступило 113.16 доларів.**

Всім ВШановним Жертводавцям щиросердечне побратимське Спасибі!

Редакція «УК» і Генеральна Булава УВК.

Printed by:

